

ABONAMENTUL :

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2-40

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyi Nrul 114.

INSERTIUNILE
se primesc la administra-
ție.

Mulțămite publice și lac
deschis costă șirul 20 fr.

Manuscrisurile nu se în-
napoiază.

ROMÂNUL

Chestiunea naționalităților în Austro-Ungaria

Marea revistă politică franceză „Le Courier Européen”, publică în Nr. 8 din 25 aprilie n., sub titlul de mai sus, un important articol semnat de d. N. R. Woukitchevitch, pe care-l rezumăm în cele ce urmează, pentru citorii „Românului”.

Din cauza felului extraordinar al Austro-Ungariei, ale cărei elemente constitutive pun adeseori în chestiune chiar existența acestui stat, există o literatură abundentă asupra acestui subiect.

Credința generală este că, din cauza stării sale precare și a crizelor statornice cauzate de eterogeneitatea elementelor care o alcătuiesc, și a divergenței de orientare ce rezultă din toate acestea, monarhia dualistă habsburgică trebuie să întâmpine remanieri profunde atât a granițelor sale cât și a sferelor sale interne.

Dar există autori cari susțin contrariul: ei afirmă soliditatea acestei aglomerații compusă din elemente diferite, cari, cu toate că artificial grupate, nu mai puțin totuși sunt solid grupate. Acesta era punctul de vedere al lui Victor Beaumont care, în articolul său: „Există o chestiune austriacă” apărut în *Revue de Paris*, din 1 iulie 1901, nega existența unei astfel de chestiuni, căci, zicea el, toți supușii austro-ungari, de orice naționalitate ar fi, sunt intim legați prin mai mulți factori cari, vor împiedeca pentru totdeauna disoluția acestei țări. Acești factori sunt:

1) Interesele lor economice, — pros-

peritatea asigurată și garantată prin protecție în afară și schimb în interior.

2) Unitarismul religiei catolice:

3) Devotamentul general către casa domnitoare, loialismul;

4) Necesitatea internațională a existenței Austro-Ungariei.

În liniile ce urmează ne propunem de a stabili falsitatea acestui punct de vedere și de a expune în același timp pe al nostru.

Acest stat extraordinar este compus din 10 naționalități și din mai mult de 20 țări de coroană, kronlaender, și provincii toate diferite în interior unele de altele. Din observarea tablourilor lui *Statistische Monatschrift* austriacă și ale lui *Ungarische Stat. Mitteilungen* se poate vedea și anume din cifrele comparative din anii 1886, 1890 și 1900, că nu se confirmă proverbul după care peștii cei mici trebuie să fie mâncați de cei mari, și, deci, că micile naționalități trebuie să fie mâncate de cele mari. *Dimpotrivă ele s'au dezvoltat toate paralel, una lângă alta.* Acest lucru este confirmat și de cunoscutul geograf Langham în *Pettermans Mitteilungen* care urmăresc foarte de aproape mișcarea populațiilor.

Anin în opera sa — *Die nationalitätenprobleme der Gegenwart* — ajunge analizând datele, la o altă constatare foarte importantă pentru problema naționalităților în Austro-Ungaria.

Anume că este absurd și fără temei a pretinde că este imposibil a delimita sferile

forțelor reale ale naționalităților în monarhia Austro-ungară.

Acesta este un vechiu argument al acelor cari împiedecă naționalitățile în tendințele lor la independență și autonomie, de a pretinde că, pe lângă inferioritatea și incapacitatea politică, ar mai fi și cu neputință a fixa limite sferelor naționalităților, acestea fiind foarte suprapuse și încrucișate.

Anin expune și demonstrează că numai în Austria 4.5% germani se găsesc în regiunile de limbă străină, italienii 3.2%, cehii 2%, alte limbi 1%. Acest percent atât de neînsemnat pentru $\frac{1}{10}$ părți ale țării, demonstrează în chip clar că *fiecare regiune își are caracterul său bine distinct și deci cu o mare aptitudine de absorbire a minorităților neînsemnate.* Acest adevăr este dovedit de numeroși geografi și publiciști pe care se sprijină acest autor (Rauchberg: *Die Bevölkerung Österreichs*; dr. Pfundler, dr. Watte). Tot astfel se petrec lucrurile și în Ungaria.

După acestea autorul face un tablou întunecat al situației politice rezultate în Austria din cauza regimului compozit care este un amestec de feudalism și de semi-libertăți naționale și conflictele cari urmează îngreunând activitatea politice interne și externe. „Se constată absolut același lucru și în Ungaria unde aceste lupte sunt și mai accentuate prin predominarea politico-națională a magnaților maghiari”.

Privitor la rezultatele votului universal în Austria sunt semnificative cuvintele socialistului italian Arturo Labriola: „Mișcarea sindicalistă austriacă și partidul socialist din această țară sunt prada unei

CÂNTECE

I.

O, yacht ce vii din țări de basme
Să-mi redeștepți trecutul mort,
Te-am așteptat și-acum zadarnic
Pe cheiul umedului port.

Căci vii și pleci pe-aceleași ape
Intunecându-mă amar
Și nu-mi poți spune 'n ce vâltoare
Muri copila de pescar!

II.

Vreau să plec, să plec la drum
Fără căpătâi,
Blăstămat oraș de-acum
Fericit rămâi!

Care drum e oar' mai lung
Pân' la raiu ori iad,
Sărăcie, sărăcie
Vecinic camarad?!

A. Cotraș.

Savonarola și Machiavelli

(Monologul lui Machiavelli)

Din „Renașterea” lui Gobineau

Trad. de Ilie Marin

Nota: „Românul” a publicat săptămânile trecute o analiză a operei contelui de Gobineau, scrisă de Herbert Eulenberg. Public astăzi, ca specimen, un monolog din opera principală a lui Gobineau: „Renașterea” („La renaissance”). Din acest monolog se va vedea maniera în care este scrisă întreaga lucrare. După articolul: „Ce va să zică machiavellism?” se va pricepe mai bine și monologul acesta, plin de finețe psihologică.

Ilie Marin.

(Scena se petrece dupăce Girolamo Savonarola a fost ars pe rug în Florența, pe „Piazza della Signoria”, în 1498).

Casa lui Niccolò Machiavelli.

O sală. Machiavelli stă la o masă plină de maldăre de cărți și de hârtii. — E seara. — Amurgeste.

Machiavelli: Bietul Girolamo!... Și-au ajuns ținta oamenii cu Girolamo!... L-au fugărit ani de zile și l-au adus, în sfârșit, în corn de capră... l-au împresurat... l-au prins... l-au omorât! Singurul sfârșit posibil!... Omul acesta trăia într'un vis!... Și-a construit din cea mai fragedă tinerețe un

ideal politic de religie, de curățenie, de cinste, de înțelepciune, de dragoste de adevăr. Fiindcă și-a închipuit, că este cu puțință întruparea acestor lucruri foarte frumoase și foarte bune, le-a luat ca și când ar exista și n'a băgat de seamă, că lumea cu atât vorbește despre ele mai mult, cu cât este mai puțin pătrunsă de ele...

Bietul Girolamo! Fiindcă el a fost curat de ori-ce patimi, cari trec marginea, fiindcă n'a fost nici cartofor, nici senzual, nici avar, nici risipitor, nici curtean lingăreț și nici măscărici de bălci, a crezut, bietul, că și muritorii, cari se mișeau împrejurul lui sunt tot atât de capabili să se desbure de toată stricăciunea; și fiindcă privea adevărului față 'n față, nici nu i-a putut veni prin mîntă gîndul, că partea cea mai mare a concetățenilor săi, dacă nu aproape toți... vai! Doamne-Doamne, putem să zicem: toți, cu grozav de puține excepțiuni!... dacă nu aproape toți se aseamănă chipurilor cioplite ale moabiților, provăzute cu ochi, ca să nu vadă și cu urechi, ca să nu audă. Poți să le arăți în dragă voie toate virtuțile omenești, în întreagă splendoarea lor, nu se vor cuminti nici odată, nici vor departe, ci vor rade ca nește găgăuți, la urma-urmelor, de ele!

Bietul Girolamo! Să creadă el că lealitatea este mai mult decât o noțiune goală, mai mult decât o calitate deosebită a câtorva inime stînghere!... Și din cauza aceasta, în urma acestei greșeli, în urma acestei grozav de mari greșeli, a încercat el să întemeieze în mijlocul nostru domnia păcii, a libertății, a dreptății, căreia i-am răspuns

violente agitații și a unei crize primejdioase, pentru că de desubțal anseilării și al lastrului internaționalist, s'a ridicat corpul național; *sentimentul național departe de a fi temperat în amestecul unui internaționalism artificial, a devenit mai dens, mai compact, mai strâns și mai energic. Cazul Austriei este cel mai puternic argument pentru teza că sentimentele naționale îmbrățișează și întrec pe cele sociale.*

Trecând la dreptul public, vedem un contrast izbitor cu alte țări care au rezolvat problema națională în sensul unei self guvernament absolut sau relativ. În Austro-Ungaria este un mozaic inadmisibil de regimuri, care, prin crizele lor constante sunt condamnate la perire. Această stare este precizată în chip excelent prin revista vieneză *Der Kampf*, (anul 1907), „avem de a face cu o stare chaotică, cu drepturi de stat care nu mor și cu instituții de stat care nu pot trăi, cu o reuniune de stat care nu poate nici subzista, nici a se disloca, cu țări de coroane medievale, feudale și autonome, pe care neamuri neorganizate și care nu au bază juridică, voiesc să le distrugă”.

În ce privește articolul XIX al constituției care vorbește despre „*Gleichberechtigt Volkstämmer*”, — egală îndreptățire a naționalităților — Jelineck, Ranke și alți jurisconsulți eminenti l'au considerat ca nul; căci el nu indică de loc un conținut pozitiv, și nu prescrie nici cum, nici prin cine această „*Gleichberechtigt*” va fi garantată și prin ce factor menținută. Luptele naționale care provin din această situație chaotică îmbracă forme foarte drastice și pe terenul economic, cum este de pildă la cehi, unde și lucrătorii cari împărtășesc ideile socialiste confundă luptele pentru justiția socială, cu cele pentru justiția națională.

Religiunea în general și în particular religiunea catolică face să sporească acest antagonism al luptelor reciproce interioare.

Impotriva forțelor naționale cari tind spre decentralizare, guvernele austriace au căutat să lupte prin trei căi: *absolutismul, centralismul, germanismul*. Iar ca mijloc prin-

cipal de acțiune, pentru aceste scopuri, este religiunea catolică.

Dar, după cum religiunea catolică stă în serviciul centralizării și a tendințelor de fuziune, tot astfel celelalte confesiuni constituie un sprijin pentru tendințele naționale ale diferitelor neamuri.

„Căci nenorocirea este că mișcările schismatice față de biserica catolică în Austro-Ungaria, sunt în ultimă analiză mișcări naționaliste: *husiții, luteranii, calviniștii sunt în același timp cehi, germani prusieni și maghiari rebeli*”.

Același lucru este și în Ungaria, din punct de vedere religios. Proba este aserțiunea contelui Zichy în plin parlament: „*Nu poate exista în Ungaria, cu gândirea națională decât gândirea catolică*”, cu toate că se știe că în Ungaria pe lângă cele 8 milioane de maghiari catolici, mai există încă 8.850.000 de locuitori de religiune ortodoxă, calvinistă, luterană, israelită.

Efectele tuturor acestor influențe politico-juridice se rezumă în cuvintele scriitorului Rudolph Springer (pseudonimul deputatului Karl Renner): „*Viața națională trebuia să se adapteze unei configurații de frontiere, care, nu fără dreptate, a fost comparată unei colivii în care inimicii, cei mai înverșunați ce s'au văzut vre-odată, au fost închiși împreună, pe când speciile asemănătoare au fost separate. După acest sistem nici o națiune nu constituie unitate; țările sfășie pe neamuri și nu este de mirat dacă neamurile voiesc la rândul lor să sfășie țările*”.

Din toate acestea se impune concluzia că în forma actuală Austro-ungaria este un anachronism condamnat pieirei. Acest „paradox” poate oare să mai dăinuiească, când neconținut în picioare idealurile oamenilor civilizați: justiția, pacea, și progresul?

Teoria răspândită de unii autori remarcabili în domeniul politico-social care pretind că Austro-Ungaria trebuie să dureze ca o necesitate istorică a păcii actuale nu este prin nimic probată. O altă teorie este aceea că Austro-Ungaria există în vârtutea rolului ce a jucat și joacă în sfera activității sale.

Acest rol ar fi „*Mijlocirea între occi-*

dentul cultivat și orientul semicivilizat și crearea de condiții de existență politică în adevăr umane în acest domeniu politic (Anin)”.

Dacă aceasta misiune ar exista în realitate cu efectele ei binefăcătoare, atunci nu știm cum să explicăm rezistența continuă și surdă a tuturor acestor popoare care trebuie să sufere urmările acestei misiuni binefăcătoare. Nici în trecut nici în prezent nu s'au văzut popoare revoltându-se contra bunei stări.

Totuși este absolut puerilă legenda după care Austro-Ungaria ar fi să se dizolve chiar după moartea împăratului Francisc Iosif. „*Austro-Ungaria, fiind rezultatul unor lungi contingente istorice (monarhia, dinastia, biserica catolică, rapacitatea) nu se va dizolva așa de ușor; forțele în prezentă în lăuntru și afară, sunt încă atât de echilibrate că acest stat va perzista încă cu toate că va trebui să suporte transformările (între altele de pildă și proiectul arhiducelui-moștenitor de a înlocui dualismul actual printr'un trialism) sub presiune din ce în ce mai mare a creșterii conștiinței naționale, a justiției internaționale, a democrației și a liberei cugetări*”.

Concluzia autorului este că:

Intr'un chip sau altul, Austro-Ungaria va trebui să înlocuiască centralizarea printr'o descentralizare completă, formând o federațiune de nații ale căror sfere teritoriale sunt definisabile.

*

Am rezumat atât de complet pe cât spațiul ne-a permis acest articol. Cu excepția câtorva reflecții prea aspre privitoare la stările din Austria unde autorul trece prea ușor peste concesiile importante, ce casa domnitoare le-a făcut exigențelor de ordin național, moderând astfel curentul care ar fi dus la o izbucnire violentă în senz centrifugal și care trecere cu vederea desigur se datorește opiniilor sale prea radical democratice și anticlericale, el prezintă o icoană cât se poate de fidelă mai ales a stărilor din Ungaria, unde guvernele prin samavolnicile lor se pun cu toată puterea în drumul mersului firesc al lucrurilor pro-

cu războiul civil, cu călcarea în picioare a dreptului, cu măceluri, cu șuvoarele de sânge pe pardoseala stăzilor și cu moartea lui chiar, și eu întorcerea sigură a Mediceilor în oraș! Iată ce însemnează să stabilești premise false și să te înșeli cu privire la firea oamenilor... Biet animal, vrednic de compătimire.

Ceeace mă privește pe mine, n'am fost nici eu mult mai cu minte. M'am dat și eu pradă rățăcirilor, dela cari îmi iau rămas bun în clipita aceasta odată pentru totdeauna. Jocul de idoi referitor la libertate și la ordine m'a dus pe căi greșite pentru un moment. Piero Soderini a văzut mai limpede. Acum mi-am primit pedeapsa. Dar ce să dorească — munitorul pentru viitor? D-zeule! Este biata noastră Italie osândită pentru vecii-vecilor să poarte jugul micilor despoți și al tiranilor de pe drumul mare?

Este ea o pradă căzută pentru totdeauna, fără de nici o speranță de recuperare, în mâna streinilor fără de milă? Nu-ți poți închipui, fără ca să recazi în nebunii ridicole, altă misiune, mai nobilă, pe seama Italiei, decât orgiile rușinoase, în cari ne tăvălim acuma? Italia, Italia, mama atâtor oameni mari, focarul atâtor raze de lumină, legătura atâtor puteri!.. De s'ar găsi cel puțin între ticăloșii, cari ne pângăresc zilnic cu sânge, de s'ar găsi cel puțin un Sulla un Octavian!

În timpuri de răscoală, în epoci ca ale noastre, când tresare întreg organismul, este obiceiuită căteu astfel de descoperire; ea e una cu fatalitatea. Iar să vedem!.. să vedem!.. Cine ar putea să fie

acest Mahomet... acest Tamerlan... acest bandit salvator?... Uu Sforza?... Nu! Cei din familia Sforza nu-s decât gropi goale! Un Gonzaga?... Tot așa!.. Un Malatesta... un Baglione... un Bentivoglio?

Nu visează nici unul ceva mai frumos, decât să lege fedeleș în lanțuri în oraș cu ajutorul unei duzine de hoți de codru!.. Să omoare, să invenneze, să tradeze, să se ridice, să cadă... asta este soarta lor! Veșnic același joc... În mijlocul acestei cete blăstămate de nerușinați și de sălbatici, totuș, zăresc pe unul... Se ridică de-asupra celorlalți cu un cap de om... Are alte ținte, mult mai înalte. Nu e mai puțin rău; vrea mult mai mult, și aceasta este o calitate, care nu se poate cântări!.. Ce fiiintă ciudată, grozavă!.. Abilă și vicleană ca un șarpe, lipsită de credință ca un leopard, vanitoasă ca un vultur, nu îi este rușine să strige cu glas tare, în față, făuritorilor noștri de cabală, înfricați: *Aut Caesar, aut nihil!* (Sau Caesar, sau nimic!) Nu m'aș mira de loc dacă am fi scăpați, într'o bună dimineață, de înd-mânarea blăstămată și de îndrăsneala lui *Cesare Borgia*, trecând cu toții peste miile de nelegiuri și peste mulțimea de fatalități, adunate în urma simțului de dreptate, uעיgător, al lui Girolamo!

Dar ce va să zică larma asta? A... nu-i nimic... E Monna Marietta, nevasta mea... Se ceartă cu servitoarea... Imi iau tălpășița, ca să nu-mi spele și mie capul și am să mă gândesc la alte lucruri...

CÂNTEC

Ca revărsatul unor zori
Ființa ei sprintară
Promițătoare de comori —
Aș vrea să vie iară.

Să strălucească ca un nor
În desmierdări de soare...
Iar ochii-i umeziți de dor
Asupra mea coboare.

Și ca parfumul unei veri
Prins în potir de floare
Să 'nvâlne în mângăieri
Iubirea-mi arzătoare.

1910.

Vioara din Bihor.

voicând deadreptul o erumpere a puterilor cari nu pot fi strivite prin oprire.

Și dacă stările din Austria îndreptătesc concluzia la care ajunge autorul cu atât mai mult cele din Ungaria, unde toate procedeele condamnate de autor sunt poțentate la un grad nebănuit, ne impun această concluzie.

INTERNE

Discursul prințului Schwarzenberg și „Neue Freie Presse”. Organul pseudoliberalilor din Viena, ziarul neîntrecut în perfidie „Neue Freie Presse” s'a ocupat în articol prim de discursul remarcabil ca prințul Carol de Schwarzenberg, — nepotul generalului Schwarzenberg, generalisim în lupta dela Lipsca și fiul bărbatului politic mar. camp. Schwarzenberg care a contribuit la înfrângerea maghiarilor în 1848 și la consolidarea Austriei după revoluție — a rostit în o ședință a delegaților austriaci despre irialism. Perși ca totdeauna, acest organ vienez de publicitate anunță apoi cu satisfacere, că la *Budaposta* au plăcut mult vederile ce a exprimat (proaste și trase de păr) despre — expunerile prințului. E firesc acest lucru. Căci de mult au observat cei ce au judecată, că „Neue Freie Presse” nu politica Austriei o servește, nici adevărul no.

*

Contra Rutenilor. Prin o apucătură mai mult îndrăzneată decât șireată, cu care ei amenințau cu obstrucție chiar în ajunul ferilor de Paști, deputații ruteni în parlamentul austriac au stors dela premierul Stürgkh promisiunea în principiu că rutenilor li-se va da o universitate națională. Ce se acordă în principiu de obicei e încă foarte departe de realizare. Facultatea juridică italiană e chiar și votată și luată în budget, totuși nu există. Dar rutenii cred, că vor fi privilegiați, și cantă deja locul universității ce au „în principiu”. Într'aceea însă au și pornit protestările. Întâi din partea polonilor: la Lemberg s'a ținut un meeting monstru în care s'a decis, că va fi împedecată cu toate mijloacele așezarea eventualei universități rutene în Lemberg, cum visaseră „ucrainienii”.

*

Șase luni temniță de stat pentru imnul slovac. Nu mai departe decât în numărul de ieri am dat seamă de prigonirea ce s'a pornit, pe motive de agitație, împotriva unui învățator sârb din Bacica, iar azi trebuie să înregistrăm un nou caz de purtare „nepatriotică”, de astădată a unui capelan slovac din Boșanul mare, o comună slovacă din nordul Ungariei. Cazul s'a întâmplat într'un restaurant, unde cânta o muzică ungurească. La un moment dat, taraful de lăutari a întonat imnul național al maghiarilor. E firesc că capelanul care venise în restaurant, nu să se irite, ci să-și calmeze nervii oboșiți de marca zilei ascultând o muzică frumoasă slovacă, a făcut semn lăutarilor să înceteze cu imnul ungurec și i-a rugat să-i cânte imnul slovac „*Hei Slovaci!*”. Procurorul din Neutra a găsit că preotul slovac a comis prin fapta descrisă mai sus agitație împotriva „ideii de stat ungarilor maghiar (?)” — și a intentat proces împotriva lui. Tribunalul din Neutra l-a condamnat la 6 zile temniță de stat, procurorul însă, patriot get-beget, nu s'a mulțumit cu atât și a dat apel. Tabla din Pojon a ridicat pedeapsa capelanului la *șase luni temniță de stat* pentru vina grozavă de a fi ascultat mai bucuros imnul națiunii sale proprii, decât „*Isten áldd meg*”, în care poetul imploră mila cerului exclusiv pe seama națiunii maghiare.

*

Audiența ministrului președinte. După cum se anunță din Budapesta, ministrul-președinte, d. Lukács va pleca azi la Viena, ca să participe mâne la consiliul comun de ministri, convocat în chestiunea căilor ferate din Bosnia. Probabil, d. Lukács va profita de ocazie și se va înfățișa în audiență la monarhul. Luni se vor continua tratativele cu d. Justh și primul ministru speră să obție dela monarhul noi autorizații în chestiunea reformei electorale.

Succesele armelor italiene

Ocuparea Archipelagului

Bombardarea fortului Kum-Kale dela intrarea în Dardanele n'a avut alt scop militar decât a înlesni flotei italiene operațiunile în marea Egee. Căce a crezut că această bombardare este alceea decât o manevră destănată a acoperi adevărata acțiune a flotei italiene, s'a înșelat. Au mai spus, într'un articol de fond, că italieii n'au avut de gând să forțeze intrarea în Dardanele, ci au voit să intimideze pe turci spre să facă a se gândi serios la pace.

Pe lângă acest scop diplomatic, bombardarea dela Kum-Kale a avut și un scop militar: de a împedeca flota turcă să iasă din strâmtoarea Dardanelor și a asigura flotei italiene libera acțiune în Archipelag.

Superioritatea forțelor navale ale Italiei s'a manifestat cu această ocaziune în toată măreția ei. În acelaș timp când bombardau forturile dela Kum-Kale, dela intrarea Dardanelor, italieii au făcut o demonstrație navală în fața insulelor Rhodos și Samos. Italieii dispun de vase de războiu așa de numeroase încât le este ușor să împărți flota în mai multe diviziuni care să opereze în acelaș moment în mai multe puncte, chiar depărtate unele de altele.

Această manifestare de putere n'are, așa zicând, precedent în istoria luptelor navale. Tânărul regat italian a dovedit că se joacă cu forțele navale în săi ca pisica cu șoarecele. Italieii au arătat turcilor că sunt în posibilitatea de a ocupa oricând oricare din insulele archipelagului turcesc și pot, în modul acesta, să pună mâna pe un teritoriu al Turciei europene. Inferioritatea armelor otomane este acum așa de evidentă, încât Poarta va fi nevoită să se gândească în mod serios la abandonarea Tripolitaniei, la pace.

De fapt italieii au pus stăpânire, dinmineca trecută, pe insula Rhodos, una din cele mai mari și mai importante din Archipelag. Artileria italiană a alungat garnizoana turcă în interiorul insulei și trupele italiene au putut să debarce. După o luptă scurtă turcii au fost învinși și azi stindardul italian fălăte pe cetățuea Rhodosului.

La ora când scriu aceste rânduri n'a sosit nici o telegramă despre situațiunea în insulele Chios și Samos. Este însă sigur că dacă ocuparea acestor două insule întră în planul italieilor, ea se va face cu aceeaș ușurință, cu care a fost cucerită insula Rhodos.

Italieii sunt stăpâni pe situațiune în Archipelag.

Rămâne însă chestiunea, dacă aceste succese ale flotei italiene vor face destulă presiune asupra turcilor, dacă lovitura, ce aceștia din urmă au primit-o este destul de dureroasă spre a-i zgudu: din nepăsarea lor, care a început să-i plictisească pe italieii.

Credem, că ocuparea Archipelagului de către italieii va avea urmări eficace. Prima din ele va fi o mișcare de răscoală a populațiunei grecești din aceste insule, în potriva regimului turc așa de urgisit. Oricine poate găci starea sufletească a populațiunei grecești din Archipelag în aceste

momente când semiluna trebuie să se retragă învinsă, nauilită, din fața tricolorului italian. Succesele flotei și ale armatei italiene în marea Egee au umplut cu bucurie și cu speranțe inimile insularilor.

Simpatia grecilor pentru Italia, cari sunt întemciate pe lungi experiențe istorice și pe o bună voință a italieilor se manifestă și azi, s'au transformat într'un filialism puternic. Este adevărat, că războiul în apele Turciei europene a cauzat comerțului grec pagube însemnate și a indispus populațiunea dela orașe, dar cu toate acestea Grecia vede cu ochi buni acțiunea italieilor, căci speră să pună mâna pe unele din insulele din Archipelag, profitând de dificultățile, cu cari se luptă Turcia.

Grecii din insule n'ar șovăi nici un moment de a se răscula în contra sultanului și de a încerca să scuture jugul otoman. Ei nu îndrăznesc însă să facă aceasta, penitrucă au experiențe triste. De câțori s-au răsculat au fost învinși de turci și au trebuit să plătească scump dorul lor de libertate. De astădată ei ar risca o nouă răscoală dacă ar fi alceți siguri de protecțiunea Italiei. Dar cand flota și trupele italiene se vor retrage din Archipelag, turcii se vor răzbuna asupra lor lovindu-i cu îndoită furie...

Totuș ocuparea Archipelagului trebuie să dea de gândit guvernului din Constantinopol. Dacă italieii se instalează cu trupele lor în insule, dacă vor ridica acolo lucrări de apărare puternice, dacă vor înființa adposturi sigure pentru vapoarele lor de războiu, ei nu vor putea fi scoși din aceeași pozițiune nici odată de către turci.

Flota italiană, mult superioară celei turcești, este o garanție, că turcii nu vor putea să mai atace pe italieii în Archipelag. Și ce se vor face garnizoanele turcești de acolo izolate de teritorul turcesc, gonite în interiorul insulelor, fără hrană, fără munițiuni? Vor trebui să se predea. Cucerirea întregului Archipelag este un lucru ușor Italiei.

În cazul acesta turcii nu vor mai putea face pe nepăsătorii, nu vor putea respinge cu atâta insolentă propanerile de pace ale Italiei, așa de onorabile. Ei vor trebui să țină socoteala de faptul, că dușmanul nu se mai găsește departe, în Africa, ci s'a înfipt în preajma Ștambulului, la turci acasă. Italieii nu voiesc încă să forțeze Dardanelele, dar credem, că dacă ar voi, dacă ar simte necesitasea, ar putea face și aceasta. Și este sigur, că în cazul acesta regatul italian va dicta turcilor o pace onoroasă.

Considerând toate acestea putem constata, că ocuparea Archipelogului este un nou mare succes al armelor italiene. Dela începutul războiului și până astăzi Italia a dovedit o energie crescândă și o pricepere adâncă a intereselor sale. Guvernul italian n'a comis nici o greșală în conducerea acestui războiu destul de greu și foarte costisitor, iar bravul popor italian a dovedit patriotism și abnegațiune. Toate semnele arată, că italieii sunt un neam viguros, cu un viitor mare.

Noi românii urmărim cu cea mai încredută atențiune manifestatiunea aceasta a vitalității națiunii — surori. Italianii sunt și vor fi mai ales de aci înainte aliații noștri firești. Succesele lor ne umple sufletele de bucurie și de mândrie.

Scrisoare din București

Pe drum de propășire. — Cu prilejul unui congres al cooperativelor sătești. — O concentrare a conservatorilor.

27 april 1912.

Isvorul bogățiilor binecuvântate — ale indivizilor ca și ale neamurilor — stă în muncă. Dar în munca înțeleaptă.

Căci ni se dă așa de adesea să vedem oameni și popoare tărăndu-și existența în destulă sărăcie, cu toată hărnicia lor stăruitoare. Munca ce duce la bunăstare e întovărășită întotdeauna, de un element de ordin moral: *prezidenț*.

Despre țărănul român s'a spus de atâtea ori că e lipsit de astă calitate *fundamentală*. Pentru că munca lui se dovedea a fi fără spor, stearpă, lăsându-l tot în sărăcie. Ba uneori i-se contesta până și hărnicia lui dovedită de atâtea ori. Firește atunci când era stăpânit de clipa descurajării pe care o duce munca trudnică, și totuși fără folos.

Adevărata muncă națională se elaborează de către cei mulți, de popor. Când acesta are spor, apoi acesta e al națiunii, și-i singurul ei spor adevărat.

Bunăstarea clasei țărănești, acolo unde ea se întâlnește, se datorează, în totdeauna, unei munci prevăzătoare.

Reflectez la acestea, având fapte înaintea ochilor.

A avut loc, zilele acestea, în București, congresul cooperativelor sătești din țară. El a fost insufletit și rodnic.

S'a constatat repede sporire a cooperativelor țărănești de desfăcere și consum, precum și starea lor prosperă. Aceste asociațiuni țărănești au de scop să înlăture pe intermediarul care îl speculează fie atunci când el își desfăce produsele muncii lui, fie când își procură lucrurile de primă necesitate.

În fruntea cooperativelor de consum și desfăcere se află o instituție centrală, o *federală* a lor, în București.

În congres s'a hotărât ca toate cooperativele să lucreze, pe viitor, prin federala lor. Aceasta, pentru un comision cu totul neînsemnat își propune să desfăce produsele țărănești în străinătate, înființând un birou pentru scopul acesta la Brăila. Va aduce din străinătate mașini agricole, mărfuri de băcănie, etc. în condițiunile cele mai avantajoase.

În scurt: tot ce are de cumpărat săteanul cooperativ: sămânță, plug, de ale hranei, îmbrăcăminte, le va avea de dreptul dela producător, înlăturându-se cu desăvârșire mijlocitorul speculator, care e, în marea majoritate a cazurilor, evreul. Produsele muncii lui vor trece, de asemenea, de dreptul la consumator, având astfel, folosul muncii lui întreg.

Țărănul din România este așa dară pe drumul pe care a pornit mai de mult țărănimea bogată a țărilor din Apus. El e astăzi *prodător*. Știe, adică, să facă mici economii pe cari să și le asigure în banca lui sătească. Aceasta îl scapă de cămătar și-i deschide credit. Știe să și ceară răsplata muncii lui întreagă și pricepe, ca la rându-i, să nu răsplătească decât *munca*.

Adecă: știe să ocolească pe *paraziți*.

Se vorbește mult de tratative pentru o concentrare conservatoare. Vorbesc zările și discută, de câte ori li se dă prilejul să facă *politică* „cetățenii”.

Se știe cum, la un moment dat, s'au desfășurat din partidul conservator, conservatorii democrați, „tachistii”. Cum fracțiunea conservatoare de sub conducerea dlui Take Ionescu s'a întărit până în a repurta, în mai multe rânduri, victorii desăvârșite în alegeri parțiale.

Se știe iarăși, că la un moment dat, opoziția (liberalii și gruparea tachistă) a părăsit parlamentul conservator al dlui Petre Carp și au pornit lupta în afară de casa țării. O luptă vajnică, de intruziuni dese. Luptă fără sfârșit pe chestia tramvaelor comunale, etc.

Guvernul, slăbit în lupta aceasta a trebuit să facă jertfă de persoane. Uu guvern Maiorescu a înlocuit guvernul Carp.

Se crede, că nici în noua formație guvernul conservator nu e mai tare, nu poate rezolva greutățile, cari i-se pun în cale.

Se crede, apoi, că chiar la o eventuală retragere a conservatorilor puri, nu conservatorii democrați vor lua cârma țării.

O concentrare se impune deci, o concentrare a elementelor conservatoare. Totul pare a se fi redus numai la aflarea modalităților acestei concentrări. Principiul pare admis de ambele părți.

Indemnuri în direcția aceasta par a veni chiar și din locurile cele mai înalte.

Corosp.

EXTERNE

Homerulebillul primit în a doua cetire. În ședința de vineri în casa comunelor s'a terminat cetirea a doua a proiectului Homerule.

Bonar Law ultimul vorbitor al opoziției a atacat foarte vehement proiectul: „Cu ce argumente morale și ce cauze morale își va putea motiva guvernul silirea populațiunii din provincia Ulster la primirea unei constituții, de care aceasta provincie este îngreșată? Guvernul exercită o dictatură, dar aceasta e numai pe hârtie și se va rupe în bucăți. Bilul nicicând nu se va înfăptui până când nu va fi supus judecării națiunii”.

Prim-ministrul Asquith declară, că prin primirea bilului parlamentul Irlandei primește o putere legislativă și administrativă pur numai în afacerile irice. Guvernul dorește să urmeze o politică față de celelalte părți ale țării, ca și aceste să fie investite cu anumite drepturi de stat, pentru că el voiește de fapt uniunea.

Pretențiunea Irlandei trebuie luată în considerare în primul rând, pentru că nu e nici o parte a țării, căreia parlamentul englez să fie mai mult îndatorat, ca Irlandei.

Homerulebillul a fost primit cu 372 voturi pro și 271 contra, între aplauzele vii de aprobare a guvernamentului.

Reinoirea triplicei. După cum se anunță din Innsbruck, cei trei miniștri de externe ai statelor triplei alianțe, dd. contele Berchold, Bethmann Hollweg și San Giuliano se vor întâlni săptămâna viitoare în pitorescul orașel tirolez Kitabühel, unde vor desbata condițiile de reinoire a triplei alianțe și se va încerca un acord asupra multor din chestiunile balcanice pendente.

Încercarea unei soluții provizorii în chestia cretană. Se anunță din Viena, că în cercurile diplomatice se intenționează încercarea unei soluții provizorii în chestia cretană. Anume se fac pregătiri de o parte de către puterile protectoare:

Anglia, Franța și Rusia, de altă parte de către Turcia pentru începerea unor tratative pentru crearea unei situații provizorii în Creta, pe baza unui compromis între dorințele cretanilor și Greciei și punctul de vedere al Turciei.

De sine înțeles la nici un caz nu va fi vorba despre o învoială la anexiunea insulei Creta la Grecia și guvernul grecesc — după cum se știe — a și aflat mijlocul de a împedea pe deputații cretani cari au fost aleși pentru parlamentul din Athena de-aș putea valora mandatele lor. Se va crea însă o situație de drept, prin care tulburările obveniente, neplăcute pentru ambele părți să fie prevenite.

Probabil la încercarea aceasta se vor fi referit și enunțările făcute nu de mult de către prim-ministrul Venizelos, că chestia cretană e matură pentru o soluție.

Italia și Anglia. În timp ce oficios se constată întărirea relațiunilor între țările triplicei, iar pentru a susține prietenia și cu Turcia, anumite ziare, între care mai prost „Neue Freie Presse” din Viena lansează cele mai copilărești știri despre norme pierderi ale armatei combatante a Italiei în Tripolis și pe insula Rhodos, în acel timp bărbății neprocupati nu se sparie de a înțelege, că oricare ar fi soarta alianței triple, Italia este deja angajată prin interese mai însemnate și vitale pentru viitorul ei, față de grupul statelor, care formează antanta. Pentru toți cei ce judecă independent, acest fapt a fost evident din momentul când Italia a început expediția sa africană, fără știrea și aprobarea Franței și Angliei, mai ales nu putea fi vorba de această întreprindere dincolo de Mediterană și între Egiptul englez și Tunisia franceză.

Recentele operațiuni maritime ale italienilor în Marea Egeică, înaintea Dardanelor, pe Rhodos, toate confirmă existența unui înțeles al Italiei cu Anglia și Franța, firește și cu Rusia, căci știrile despre un proiect comun al celor două puteri cu privire la Dardanele spun adevărul.

Orice s'ar scrie despre succesele mari ale ambasadorului Germaniei (Marschall) la Constantinopol, acelea nu pot fi comparate cu rezultatele concrete ale celui alt grup de puteri. Diplomația germană și austriacă pare a fi departe de a fi în stare a duce o politică isteată de duplicitate; oscilările sale între aliat și între prieten au fost observate și au rămas deci, de ambele părți fără efect...

Tulburări în Albania. Ferberea în populațiunea Albaniei i-a proporții tot mai mari. Se anunță deja lupte între arnăuții răsculați și trupelile turcești.

Guvernul turcesc a ținut joi un consiliu în care s'a ocupat cu situația din Albania. Triburile din Spek și Guzinie cer aceleași privilegii, cari le-au primit malissorii. Guvernul se va ocupa cu dorințele aceste, dar deocamdată va căuta să-i pedepsească pe arnăuții răsculați. Ambasadorul austriac, Pallavicini a conferat în chestia aceasta cu ministrul de externe al Turciei.

Guvernul turcesc de-altcum a și luat măsurile de lipsă contra albanezilor și a trimis grabnic la Spek 3 batalioane miliție.

O telegramă din Salonic anunță că în Spek domnește tribunalul marțial și astfel întru câțva intrat liniște. Arnăuții ar fi suferit la Istok mari pierderi.

Miridiții din Malissa și Dibra de jos s'au ciocnit cu un batalion al regimentului 95 de infanterie turcesc și cu ocaziunea aceasta ar fi căzut 100 soldați turci. Din Scutari s'a trimis ajutor.

Din lup'ele altora. De câțva timp în Alsacia fosta provincie franceză, smulsă prin forță de către Germania în războiul cu Franța dela 1870—71, opinia publică este agitată de un caz de samavolnicie revoltătoare, îndreptat împotriva unei mari uzine alsaciene boicotată de guvern, care i-a retras o importantă comandă de locomotivă.

NEUMANN M.
croitor pentru haine de bărbați
furnizor al curții imp. și reg.

Magazin de haine pentru bărbați,
:: pentru copii și pentru femei ::
ARAD
Mărfuri excelente.
Despărțământ special pentru comenzi după măsură.

tive pe motiv că Heyler directorul uneia din cursurile sale din Grafenstaden nu ar fi destul de bun patriot german.

De fapt s'a dovedit că directorul nu a căutat prin nimica legile țării și nu a dat nici o dovadă, care ar putea să îndreptățească zelul sbirilor guvernamentali și că toată afacerea este o chestiune de concurență. Alsacia având împreună cu Lorena o administrație autonomă cu o dietă proprie, cazul acesta a făcut obiectul unor furtunoase interpelări și discuții împotriva guvernului local care s'a făcut instrument al unor asemenea procedee.

Interpelările au fost adresate de deputații Wetterle, Zimmer, Emmel socialist și Drumm.

Deputatul Wetterle a felicitat compania care nu a voit să suspende pe Heyler și a infirmat procedeul guvernului prusian: „Ce s'ar întâmpla, a spus d-sa, dacă Franța ar uza de asemenea măsuri la adresa germanilor care-și câștigă pâinea acolo?”

Oratorul socialist Emmel a spus, că fiecare cetățean are dreptul să-și păstreze opiniile care-i convin atâta timp cât nu vin în conflict cu legile țării.

Baronul Zorn de Bulach secretar de stat al Alsacei-Lorena a voit să ia apărarea guvernului, spunând că guvernul are dreptul de a se interesa de starea de spirit în uzine și de a interveni când personalul nu dă dovadă de tact față de sentimentul patriotic german. Dar a fost violent întreprins și huiduit de membrii camerei.

Deputatul Drumm a rostit o cuvântare plină de avânt.

„Tu, d-le secretar de stat, a spus el baronului Zorn de Bulach, mănânci pâinea Alsacei—Lorena și ai datorie să apari interesele noastre.

„Dar ce-ți pasă ție de încrederea dietei noastre. Tu nu poți preț decât pe cea dela Berlin. Dacă ar fi sfârșit numai de noi de mult tu nu era să mai fii aici. De patruzeci de ani de când suntem necontenti zgândăriți, situația noastră nu poate fi mai nenorocită decât este, dar guvernului nu-i pasă. Astăzi toate partidele dietei sunt unite pentru apărarea țării.

O formidabilă ovație — zice corespondentul lui „Le Temps” după care luăm aceste amănunte — a izbucnit în sală și în tribune.

Manifestația s'a reinnoit când s'a votat o rezoluție prin care guvernul a fost aspru blamat pentru atitudinea sa față de uzina din Grafenstaden.

Și acum ne întrebăm ce ar face oamenii aceștia dacă n'ar avea acea cameră.

Nu mai de 40 de ani au fost alipiți și își au parlamentul lor local, unde, deși au de a face cu cea mai mare putere mondială, nu se sfîșec să infiereze guvernul nemțesc.

Dacă n'ar avea-o desigur sentimentul lor de indignare altfel s'ar traduce.

Și acum să ne gândim la Ungaria noastră, la pumnul de unguri și la milioanele de oameni cari nu pot rosti un cuvânt de nemulțumire. Oare mult va dura asta?

Scrisoare din Iași

Studentii ieșeni și Petre Liciu. — In jurul inaugurării statuei lui Vodă Cuza; discuții interminabile; Vechile pasiuni reapar; Ce e de făcut!... — Un gest al guvernului rusesc.

O lume de regrete îți umple sufletul și — undă de lacrimi îți umezește ochii, când pronunți numele scump al lui Liciu, atât de curând dispărut din lumea în care a contribuit și ar fi contribuit încă mult la înălțarea ei în sferile curate ale idealismului național.

Nu mai puțin loviți, decât oricare român conștient, au fost și studentii ieșeni, față de cari Liciu a avut o binevoitoare atențiune plină de părintească dragoste, iar aceștia față de Liciu un adevărat cult.

Nu mai departe decât chiar anul trecut, după cunoscutul succes al studentimei, în incidentul iscat din pricina, că printre artiștii teatrului național fusese angajată și o ovreică, Liciu a răspuns cu plăcere la invitațiunea făcută și a jucat în folosul „Centrului studentesc” din Iași minunata piesă „Punctul negru”, în care Liciu avea una dintre cele mai reușite creațiuni ale sale.

Și aci o amintire. După spectacol, la berărie și-a părăsit confrății și chiar familia — lt. colonel Liciu, care pe atunci se afla în Iași — și venind la masa, împrejurul căreia erau adunați studenții, a petrecut cu dânsii momente de neuită veselie. O familiaritate și blândețe atât de comunicativă încât i-a cucerit pe toți...

În amintirea frumoaselor legături dintre Liciu și studentimea ieșană, „Centrul studentesc” a organizat Duminică 22 aprilie un festival comemorativ, la care a asistat un public foarte numeros și select.

Festivalul a fost deschis prin puternicul imn „Desteaptă-te Române” cântat de coral seminarului „Veniamin Costache”.

D. Dăscălescu, președintele centrului, motivează comemorarea lui Liciu, arătându-l ca pe un mare caracter, superior artistic și sincer naționalist.

După minunatul concert al sf. Paști, executat cu multă artă de coral seminarului, studentul Teodor Naum a dezvoltat clar și cu o deosebită pricepere conferința sa despre „Personalitatea lui Liciu”, tratând pe rând diferitele fețe ale superioarei personalități a lui Liciu și încheind: „Cine a fost Liciu pentru neamul nostru întreg a spus-o, după moartea lui, durerea tuturor, celor din țară și celor de peste hotare, în sufletul cărora s'a făcut un gol, pe care numai amintirea lui nu-l va putea umplea nici când”.

Frantașul între artiștii teatrului național local, d. State Dragomir, mișcat de manifestația tinerimii universitare, a luat cuvântul și cu o adâncă pătrundere și caldă convingere a stabilit locul lui Liciu în istoria teatrului românesc. „Millo a fost creatorul teatrului românesc, a spus d-sa; Grigore Manolescu a fost reformatorul teatrului, iar Liciu promotor al renașterii teatrale către deplina înțelegere a artei prin cultură. Acesta a fost Liciu, atât de bun și atât de vesel!”

După executarea cântecului „Pui-pui” al lui Muzicescu, studentul Adonis Popov a evocat, în cuvinte emoționante, legăturile dintre Petre Liciu și studentime, arătându-l ca pe un simbol al dragostei de neam, care va trebui să servească drept pildă tuturor generațiilor studentești.

Un tânăr și talentat artist al teatrului național, d. Calmuschi, a declamat apoi cu un deosebit umor dintre cele mai cunoscute monoloage ale lui Liciu, „Ungurul în tren” și „Persecuție politică”, stârnind valuri de sănătoasă veselie printre auzienți.

Președintele centrului a mulțumit la sfârșit publicului care s'a asociat la această pioasă manifestație, anunțând totodată că „centrul studentesc” a luat inițiativa ridicării prin colectă a unui bust

al lui Liciu, ce va fi așezat în foaierea teatrului și a hotărât perpetuarea comemorării lui Liciu în fiecare an la 4 aprilie — ambele propuneri fiind primite cu o deosebită căldură de public.

Intr'o ședință trecută a comitetului pentru inaugurarea statuei lui Cuza se luase hotărârea ca la serbările proiectate să fie invitați și membrii comitetului de inițiativă, cari se retrăseseră văzând curentul ce se formase în opinia publică pentru așezarea statuei în Piața Unirii.

În adevăr în ședința de miercuri dim. luată și aceștia parte la discuțiile cari se târăgănează de atâta vreme, fără să iee vre-o hotărâre definitivă. Prin intervenirea acestora însă, discuția alunecă cu totul pe alt teren: pe acel al vechilor pasiuni. Cuvinte tari, chiar violente încep să se schimbe între membrii primului comitet și partizanii celui din urmă.

Iar după înflăcăratul schimb de cuvinte, se împrăștiară și de data asta cum veniseră: fără să se hotărască nimic.

Față de această ponegrire a memoriei domnitorului e logică întrebarea: ce e de făcut?...

Data inaugurării se apropie și-i va surprinde de sigur pe onorații membri ai comitetului... discutând neincetat! O intervenție se impune.

Probabil ca un răspuns la contra-serbările ce se vor organiza în țară, cu prilejul împlinirii unui veac dela răpirea Basarabiei, guvernul rusesc a dat un ultimatum guvernului nostru, ca să vândă statului rus moșiile pe cari casa sf. Spiridon le posedă în Basarabia.

Guvernul rus a declarat că oferă opt milioane pentru acele moși, pe când epitropia Sf. Spiridon cere 12.

O convorbire telefonică a avut loc astăzi între ministrul de interior și primul efor al epitropiei.

Se așteaptă rezultatul și se comentează viu în toate cercurile acest gest arbitrar al guvernului rusesc.

Șt. P. Moldovanu.

Cum sunt judecați maghiarii în străinătate

Viena, 10 maiu

Adam Müller-Guttenbrunn, cel mai cunoscut între scriitorii germani din Ungaria, autorul excelentului roman politic „Götzendämmerung” a făcut la Wiener-Neustadt, invitat de „Liga pentru apărarea poporului german în Ungaria” o conferință despre situațiunea naționalităților, mai ales a germanilor, în statul ungar. Prin cuprinsul conferinței și prin discursurile ce au urmat după expunerile conferențiarului, seara aceea a devenit un puternic protest împotriva politicii despotice și anti-culturale a maghiarilor.

Müller-Guttenbrunn a descris lămurit și plastic sistemul tiranic de guvernare al șovinștilor maghiari și tristele urmări ce are metoda lor de subjugare asupra popoarelor din țară, special asupra germanilor.

După 1867 potențații maghiari încep o turbată politică de extirpare a naționalităților, nesocotind drepturile ce acestea și-au rescumpărat cu sânge în cursul veacurilor și care li-s'au garantat și în legi. Acest atentat la existența etnică a popoarelor conlocuitoare a fost preocuparea principală, idea fixă a tuturor bărbaților conducători, mici și mari ai maghiarilor (excepțiunile sunt disparent de puține).

Politicianii maghiari sunt indiferenți față de

H. DURATZO

fost șef. atelierului fotografic Mandy

Atelier fotografic

București, strada Gr. C.

Cantacuzino (România).

Nou atelier fotografic în Arad.

Nouele direcțiuni în pictură au creiat evoluțiunea artei fotografice. Desvoltarea rapidă atât a fotografiei profesionale, cât și amatoare ne fac să uităm vremile patriarhale, când oamenii stăteau drepti ca lumina în fața mașinei de fotografiat. Măiestrii moderni ai artei fotografice fac să dispară lipsele vechi, cari se consideră de problema fotografierii fixarea copieii vii a omului, iar nu de opera unui artist, schimonosită prin ținuta teatralistică a corpului și fotografiere falsă. Unul dintre aceștia este NAGY GÉZA, a cărui nume este pus astăzi alături cu a celor mai distinși fotografi profesionali. Acest fotograf dorește să-și valorizeze praxa câștigată ca conducător al atelierului HUGÓ WEISZ timp de mai mulți ani și experiențele făcute în călătoriile de studiu, făcute în străinătate. În scopul acesta va deschide în 1 mai atelier anume pentru acest scop edificat în Arad, strada Andrassy-ter 22 vis-à-vis cu casa comitatului. Deschiderea atelierului lui Nagy Géza îl recomandăm în deosebită atențiune mult stim. public.

faptul, că în satele lor proprii, în satele ungurești învățământul nu progresează, școlile cad în ruine, numărul analfabeților crește, populația ajunge la sapă de lemn. În schimb ei poartă deosebită grijă de a octroa satelor românești cu sila chiar și acolo, unde protestează comuna, având buna sa școală confesională, — școli de stat, în nădejdea că poporul, istovit de atâtea dări și cheltuieli, își va neglija școala sa și părinții își vor trimite băeții la școala statului unde nu se învață în limba maternă, — ce ar avea ca urmare situația deplorabilă că mâne-poi-mâne nu se vor mai înțelege împreună moșii cu nepoții.

Unde duce politica aceasta?

Șovinismul sugrumă viața socială, politică și intelectuală în Ungaria. Guvernele maghiare luptă pentru cocarde naționale ungurești, și în același timp numărul emigranților crește rapid, iar boerilor maghiari li-se trimit lucrători de pe domeniile statului.

Tot ce se vorbește despre pretinsa viață economică, artistică, științifică a maghiarilor e pură invenție, e o fabulă născocită și umflată de ovrei, care ei sunt organizatorii principali ai luptei năroade contra naționalităților. Sistemul de plagiere ce se manifestă tot mai adeseori la maghiari în litere și în științe, sistemul de nepotism și de corupțiune din viața publică, acestea sunt simptome a gradului până la care e inficiat organismul maghiar.

Popoarele nemaghiare sufăr și ele de urmările rătăcirii celor dela conducere și dela putere.

Germanii mai mult, constată cu durere conferențiarul. Clasa intelectuală cade jertfă școlilor ungurești, în Ungaria aproape întreagă, în Transilvania însă mai puțin, constituind acolo biserica protestantă scut puternic, și se lasă a fi crescută dușmană a poporului propriu. Celelalte neamuri, cari abia posed o clasă cultă, eo ipso mai puțin renegați au; dar toate popoarele conlocuitoare ar putea lua exemplul dela români, care și-au creat și își susțin o clasă de intelectuali naționaliști intranșigenți: ei au rezistat și rezistă cu abnegațiune vrednică de admirat tuturor ispitelor ademenitorilor, și își scutesc poporul, apărându-l direct ori inspirându-i încredere și nădejde.

Din cauza impunerii limbii maghiare în învățământul primar populațiunea germană a Ungariei e pe cale a degenera și a se desnaționaliza în două generații succesive. Dar e speranță, că vor surveni schimbări politice care vor pune capăt actualului situațiunii imposibile. Până atunci cere sprijinul germanilor, celor din Austria întâi, care sunt datori a da ajutor fraților lor de același sânge amenințați acum cu stingerea.

Aplauze furtunoase au exprimat dispoziția asistentă numeroasă, în care au fost și mai mulți delegați din comit. Eisenberg (Vas).

Înștiințare

Rugăm pe toți colaboratorii noștri și pe domnii care ne trimit material spre publicat să-l scrie cu cerneală.

Manuscrisurile scrise cu creion nu se vor ține în seamă.

Scrisoare din Londra

Baronul Marschall. — Ziua dintâi mai în Londra. — Ocuparea insulei Rodos și presa engleză. — Irlanda Ungariei...

Plecarea baronului Marschall von Bieberstein din Constantinopol — cum era de așteptat, dădu naștere la tot felul de comentarii: că ar fi vorba de o nouă intervenție a puterilor pentru pace, că baronul Marschall ar avea un proiect pe temeiul cărui s'ar s'ajunge la o înțelegere între Turcia și Italia... Dar mai probabil, că această plecare e în strânsă legătură cu mult discutata *apropiere anglo-germandă*. Se vorbește de numirea baronului Marschall ca ambasador în Londra. Sunt cunoscute sentimentele lui prietenești față de Anglia, precum și munca depusă în favorul păcii, fiind unul dintre reprezentanții de frunte la convenția din Haga. Ziarele de aci spun că o schimbare va avea loc și la ambasada engleză din Berlin; unele chiar sugerează numirea lordului Haldane însuși, ca fiind cel mai nimerit.

Ziua dintâi a unei florilor poate fi periculoasă într'unele orașe mari. De obicei în Londra manifestarea muncitorească n'are un caracter turburător. Deamă și impunătoare fu această manifestare și în anul acesta. Inchipuți-vă un lung șir de oameni — mii de oameni, umblând sub falfăirea a peste patruzeci de steaguri, pe când numeroase muzici intonează puternic Marseillaise! Pleacă din Trafalgar Square, unde-i statuia lui Nelson și se opresc în frumosul Hyde Park. Aci vre-o șapte platforme așteaptă pe oratori, cari se perindează la rând. Nu lipsește platforma anarhiștilor, de unde se vorbește publicului în mai multe limbi. Intre oratori am remarcat pe d. Keir Hardie, conducătorul așa zisului *Independent Labour Party*: cald și fără afectare amintește de grevele din urmă ale muncitorilor, spunând că ele-s dovada spiritului de emancipare, care se afirmă tot mai mult în clasele de jos; mai amintește de statul ce s'a dat soldaților a nu trage în lucrători, îndemnând în același timp publicul să nu se înroleze:

„Ce treabă aveți voi cu înrolarea? Gândiți-vă, că nelegiuirea de a ucide un lucrător german, care i camaradul vostru, e tot atât de mare ca și aceea de a ucide un lucrător englez”.

Am răsfoit ziarele engleze mai de seamă, ca să văd ce spun și cum comentează ocuparea insulei Rodos. Mai toate înclină spre Turcia; unele față de desaproba pasul din urmă al Italiei: într'adevăr acest pas întretine spiritul războinic, entuziasmul Italianilor, dar nu aduce spre împăcare — dimpotrivă întărită și mai mult pe turci, fără nici un rezultat bun în Tripolis. De altfel asta se vedește și dintr'un interview al corespondentului ziarului *Daily Telegraph* cu ministrul de războin turc, în care ne spune, că — de-ar ocupa Italia și toate insulele, totuși n'are să lase Turcia măcar un iotă în chestia Tripolitană. Presa engleză e îngrijită mai ales de faptul, că el amenință a da naștere unei agitații panislamice periculoase; în consecință se dau felurite soluții pentru încheierea păcii; una mai cuminte pare aceea din ultimul număr al revistei *Spectator*:

„Ceeace s'a dovedit bine deajuns pentru noi în Egipt și ce-i bine deajuns pentru Francezi în Maroc, poate să fie tot așa de bine și pentru Italia în Tripolis. Să recunoască formal suzeranitatea turcească și să facă o concesie Sultanului. Sub o asemenea înțelegere trupele turcești s'ar retrage și trupele italiene ar rămâne ca o armată de ocupație. Italia ar putea să înceapă atunci a face ceea ce-i esențial a se face într'o țară ca Tripolis — să organizeze trupe arabe. Și aci suzeranitatea formală a Sultanului ar ajuta-o mult, căci Sultanul fiind încă stăpânul nominal, mohamedanii ar servi mai lesne loialtă cu Italianii”.

Sub titlul *Irlanda Ungariei* citește în *Daily News* o recenzie a cărții lui Seton-Watson: *The Southern Slav Question*. Recensentul stăruie mai

mult asupra comparației ce o face autorul între Croația și Irlanda, adăugând la sfârșit următoarele:

„Croația e o problemă pentru Ungaria și Austria, fiindcă nu-i un adevărat, ci numai un închipuit *Home Rule*. Morala e că, de se dă *Home Rule* Irlandei, autonomia Irlandei ar trebui să fie respectată în spirit și slovă. Fără îndoială că asta va fi, de vremece Anglia nu-i, cum este Ungaria, în mâinile unei mici oligarhii, a cărei suflare de viață e apăsarea naționalităților”.

D. Larungu.

Politica internă și externă a României

Importante declarații ale unei înalte personalități române către „Neue Freie Presse”.

Viena, 9 maiu.

Ziarul *Neue Freie Presse* publică un important articol despre situația internă și externă a României, articol datorit unei personalități politice conducătoare din România. Reținem interesantele pasagii dela vale.

„Politica internă a României, — spune articolul, — se află actualmente, după retragerea cabinetului Carp, într'un stadiu de concentrare, al cărui scop este contopirea celor două partide conservatoare existente.

Este cunoscut că una din cauzele căderii cabinetului conservator Carp este și situația imposibilă ce i-se creiașe prin intervenirea prea energică în chestia tramvaelor bucureștene din care nu putea să scape decât în baza unei remanieri ministeriale.

E aproape sigur că imediat după tranșarea afacerii tramvaelor, Take Ionescu se va întoarce cu partid cu tot în siml partidului conservator de unde a plecat.

Astfel se va realiza dorința regelui de a vedea politicianii săi divizați numai în două partide, cum nu e cazul decât în Anglia. Într'un asemenea caz, parlamentul va fi bine înțeles dizolvat și se va procede la noi alegeri sub auspiciile unui guvern conservator-unit.

Fuziunea acestor două partide conservatoare ar putea avea loc cu atât mai curând, cu cât ele nu prezintă vederi prea deosebite.

Politica externă a României, calmă de obicei, a fost puțin dezzechilibrată de întorsăturile neprevăzute pe cari le-a luat războiul turco-italian.

Legăturile României cu Turcia au devenit foarte cordiale în ultimii ani; căci ambele țări sunt legate de multe interese comune.

Situația deficilă a Turciei este sincer compatimită în România.

Pe de altă parte, România e așa de apropiată de tripla-alianță, încât singura atitudine ce poate lua în acest regretabil conflict, este cea mai strictă neutralitate.

Atitudinea Rusiei, atât de discutată în Constantinopol nu ar putea amenința întru nimic statul-quo din Balcani. Aceasta dovedește nu numai rechemarea fostului ambasador rus Ciariocoff, dar și numirea noului ambasador în persoana lui de Giers.

Acesta din urmă este un diplomat cumpătat, care e departe de a fi influențat de spiritul lui Iswolksi. El va urma în moș

Pentru sezonul de primăvară au sosit

noutățile în tot felul de pălării, cravate, albituri, gu-lere, ciorapi, precum și ghetete de o calitate de recunoscut de bună pentru bărbați, dame și copii, cari le pun la dispoziția m. st. cumpărători.

Pe acela care ne sprijinește îl sprijinim și noi.

MANNHARDT JENŐ

urmașul lui LEITNER LAZAR

ORADEA-MARE (Nagyvárad) strada Zöldfa nr. 11

Telefon 695.

strict instrucțiunile primite din Petersburg, cari vor fi influențate de sigur totdeauna de un spirit cu totul conservator.

D. de Giers este de altfel binecunoscut în România, unde, prin soția sa, născută Cantacuzino, este înrudit cu cele mai de seamă familii.

Prezența sa în Constantinopol este de mare preț pentru români.

Legăturile României cu Bulgaria s'au îmbunătățit în urma schimbării guvernului din Sofia, și se greșește dacă se dă prea multă atenție numeroaselor mobilizări din ambele părți.

Teoria necesității recuceririi Dobrogei de către bulgari are și partea ei de umbră: vecinătatea de frontieră cu Rusia.

Legăturile României cu Grecia sunt destul de satisfăcătoare.

Este cert, că România, avantajată de situația sa geografică va fi totdeauna un factor al păcii, pe care a predicat-o și susținut-o totdeauna.

Scrisoare din Budapesta

Serbările din Budapesta. — După serbări. — Note și reflexii.

II.

O serbare simplă și fecundă a fost cea din Pesta — scria d. Nicolae Iorga, încântat de tineria conștientă a tinerimii, în „Neamul Românesc”. Și dacă cineva poate avea pretenția de a cântări efectul nemijlocit și rezultatele cari rămân ale serbărilor tinerimii, apoi d. Nicolae Iorga poate să aibă incontestabil. D. Nicolae Iorga relevă în articolul său despre serbările societății jubilate, că o mare parte a succesului revine, pe lângă sprințul nobil al factorilor vieții noastre publice, tinerimii universitare, și o spune aceasta, fiindcă vede și simte din întreaga desfășurare a serbărilor, că s'a muncit, că a stăpânit armonia între elementele conducătoare la societate.

Firește la astfel de prilejuri se vedește gradul însuflețirii și stăruința fiecăruia și nu tocmai fiecare se angajează a conlucra stăruitor pentru a obține rezultate frumoase, ci mulți, foarte mulți cred că e de ajuns dacă vin și ei la seceriș...

Trebuie însă să constatăm, că o gardă întregă de universitari au muncit cu multă însuflețire și în fruntea lor trebuie să amintim pe neobositul prezident Victor Groza, care cu tovarășii d-sale N. Căliman, G. Stefanica, Victor Popovici și cu ceilalți membrii din comitetul societății au muncit săptămâni întregi toată ziua pentru a putea asigura desfășurarea deamănă și strălucitoare a serbărilor...

Conducătorul corului Ioan Fira, coristele și coriștii, vătaful călușerilor dl Miron Crețu și tovarășii d-sale, cari au încântat oaspeții serbărilor cu jocul lor, și-au luat asemenea o bună parte din muncă, ce a produs succesul, ce-i revine tinerimii.

Numai cei inițiați în aranjarea unor serbări culturale pot avea ideie, câtă abnegație și stăruință se cere pentru a obține succese reale și nu iluzorii...

Și publicul, care a azistat la serbări, observând organizația pricepută a comitetului aranjator și armonia ce stăpâna între singuraticii membri din comitet, a avut o deosebită plăcere de a releva, aceasta în repetite rânduri...

E semnificativ, că tinerii din Viena dela „România Jună”, cari au azistat la serbări au recunoscut ei înșiși, că cu toate că tinerimea din Budapesta are să se lupte cu multe nevoi între împrejurări nefavorabile.

Despre altele — în cele viitoare.

„Homerule și Cuvajism”*)

Un ziar ungurese mai puțin preocupat.

Sub titlul general de mai sus ziarul ungurese „Világ” publică la loc de frunte un remarcabil articol, pe care-l resumăm la vale:

Cu deslegarea problemei irlandeze — scrie numitul ziar — Anglia a făcut un mare pas înainte. Camera comunelor a votat proiectul homerule cu mare majoritate de voturi, dând drepturi legislative și administrativă poporului irlandez. Înainte de a se începe votarea, ministrul președinte Asquith a rostit memorabilele cuvinte: — Guvernul va face aceeași politică și față cu celelalte părți ale imperiului, le va da tuturor drepturi de stat, — voiește deci în mod sincer uniunea.

În același timp când Anglia înțelege astfel spiritul timpului, unguirilor le place să se refere la pilda Angliei și nu văd că la Abbazia bărbății politici croați s'au întrunit să discute soarta preară a țării lor. Pentru ce? Pentru că politica ungurească suspendă constituția națională și confiscă drepturi date de constituție.

Dacă privim politica ungurească oficială, vedem că procede la fel și față de celelalte naționalități. Se pare că n'are altă dorință, decât să sdruncine respectul naționalităților pentru stat. Adevărat că confiscările de drepturi se practică și împotriva poporului ungurese. A spus adevărul baronul Nicolae Wesselényi: *Naționalitățile din Ungaria îmbracă dolii nu numai pentru opresiunea națională ce îndură, ci și pentru opresiunea lor ca cetățeni.*

Azi cine ar cuteza să spuie cuvinte ca acestea, ar fi timbrat de trădător de patrie. Azi lozincă e: *Iubim numai pe „bunii patrioți”, iar eu cei renitenți vom termina sumar.* Lozincă aceasta se traduce în faptă în toate domeniile organizației de stat. Dar e de prisos să spunem că drumul acesta e cel mai absurd și numai la maghiarizarea naționalităților nu conduce. Școlile nu pot să maghiarizeze, ci dimpotrivă, să deștepte numai ura naționalităților împotriva culturii și limbii ungurești. Tot așa stăm și cu administrația, ale cărei nefârșite abuzuri au provocat o adâncă ură împotriva „ideii de stat”, în numele căreia se comit toate fărădelegile.

Societatea ungurească, chiar și partea ei mai radicală, e foarte netolerantă în chestiunea de naționalitate. În deosebi în provincie e așa. Cu cât unguirul e mai departe de Budapesta, cu atât el se infurie mai mult că d'auze vorbă românească și în cei ce-o rostesc văd tot atâția răstunători de stat. În chipul acesta se completează reciproc intoleranța socială cu politica de naționalitate a guvernelor. În același chip sistemul administrativ terorist și abusiv cu politica școlară cea omorătoare de cultură. Firește, sub egida politicii de maghiarizare.

Nu poate să ne surprindă în asemenea împrejurări, că naționalitățile urăsc nu numai clasele maghiare privilegiate, ci chiar întreg poporul ungurese. E rea faima noastră atât înăuntrul țării cât și în străinătate.

Scopul urmărit de politica actuală, nu și-l ajunge, unicul rezultat la care poate conta e sporiirea neînțelegerilor și a dușmăniilor în lăuntru și în afară. O desnaționalizare forțată nu se poate închipui în vremurile noastre. În America nu tinde nimeni la desnaționalizarea cu forța, și totuși românii, slovacii și maghiarii cari emigrează acolo, învață în scurt timp de bună voie limba engleză, o învață bucuros pentru că cunoașterea ei le înlesnește un trai mai bun. Când va ajunge politica Ungariei aici, când vor face cei chemați ca în locul urei și a prigonirilor de tot felul să se instăpânească și la noi politica de înțelegere reciprocă, de conlucrare pașnică? Numai atunci când țara se va convinge că politica actuală ce servește numai interesele claselor privilegiate, cari se provoacă mo-

*) Dela Cuvaj, dictatorul Croației.

reu la primejdia ce amenință țara din partea naționalităților, și asta o fac consecvent atunci când sufletul vremii, glasul democrației cinstite le amenință poziția privilegiată, ce de decenii numai cu mijloace artificiale o pot deține, — a încetat cu desăvârșire.

Să nu se amăgească unguirii că ei au arătat Angliei calea spre o soluție fericită a chestiunii irlandeze. Nu. Politica de naționalități în Ungaria stă departe de cea din Anglia ca cerul de pământ. Anglia e o țară industrială democratică, pe când Ungaria e stat agrar-feudal. Acolo drepturile și cultura naționalităților sunt respectate și promovate, aici răpite și călcate în picioare.

Și până când la noi politica brutală de naționalități provoacă numai neîncredere și ură în sânul cetățenilor, politica înțeleaptă, democratică a Angliei face posibilă conlucrarea armonică a tuturor naționalităților spre binele patriei comune.

Anglia și Ungaria sunt foarte departe deolaltă nu numai geograficește ci și în senz cultural. Politica lor de naționalitate se deosebește ca cerul de pământ. Ungurii trăiesc încă tot în epoca cuvajismului. Cu toate că nu e numai interesul naționalităților cum să fie principiul fundamental al politicii de naționalitate în Ungaria, ci e și interesul capital al unguirilor. Până să adopte, politica oficială din Ungaria, politica englezilor în acest punct, e încă un lung drum de străbătut. Trebuie să trecem încă prin mari prefaceri. Ungaria agrară trebuie să se industrializeze, căci numai atunci va putea să ia politica de naționalitate forme mai blânde și în conformitate cu drepturile lor firești și exigențele lor culturale tot atât de firești.

Situația politică

Tratatul cu partidul justhist au fost reluate.

Tratatul dintre primul ministru și Iuliu Justh au început sămbătă, și s'ar putea numi, cu drept cuvânt tratatul votului universal, ori să zicem mai bine ale reformei electorale.

Ambiția ministrului Lukács pare a fi aceea, de a reduce partidul justhist la tăcere completă căzând cu el de acord asupra unei reforme electorale convenabile și justhiztii n'au acum nici o altă pretenție. Dimpotrivă par a fi stăpâniți de o dorință arzătoare, ca pacea cu guvernul să se facă neapărat și, se înțelege, în condiții onorabile pentru ei. Și nu numai ei, ci toate partidele — și cele cu rezoluția — doresc o clarificare cât mai grabnică a situației.

Hărțuiala lungă, perfidă a anilor din urmă pe arena politicii maghiare a avut darul să epuizeze răbdarea cercurilor conducătoare din Viena, iar surprizele încercate de compatrioții noștri cu prilejul delegațiilor ca și pumnul ridicat dinspre Croația, i-au pus pe gânduri — și acum par a se reculege — și așteaptă toți acum mântuirea dela Justh.

O reformă electorală de nevoie acum vreau toți la urma urmei și de dragul popularității — și dacă nu sunt de acord cu partidul justhist în ceea ce privește radicalismul ei, sunt toți pentru supremație...

Pentru aceia au ajurnat camera și așteaptă toți cu multă răbdare tratatul cu Justh.

Sâmbătă la 10 și jumătate șeful opoziției a cercetat pe șeful guvernului la locuința sa.

De față cu secretarul de stat Némethy și șeful serviciului statistic Vargha, și ajutat de aceștia cu amănunte, Lukács a făcut cunoscut lui Justh liniile generale ale proiectului său de reformă electorală.

Tratatul au durat două ore.

La ce rezultate s'a ajuns și dacă s'a ajuns chiar la vre-un rezultat, nu se știe.

Din declarația făcută unui ziarist maghiar de Justh, reiese că s'au pornit pe drumul cel bun și că sunt puncte de contact între Lukács și Justh. Justh a declarat că proiectul primului-minis-

!! Pe fiecare damă o interesează !!

cele 8 zile ieftine ale filialei din Arad a magazinului de dantele din Budapesta
ARAD, bulevardul Andrássy nrul 20 [Palatul El. Fischer].

DANTELE dela 2 fil. în sus
CORDELE „ 3 „ „ „
SAUZAN și mătăsuri într'o
culoare dela 1 cor. 16 fileri
în sus.

tru, pe care l-a primit și în scris, l-a luat ad referendum — și că tratativele vor continua luni și probabil și marți.

Sâmbătă după amiază, la 2 ore, Lukács s'a dus la Viena spre a fi primit duminică în audiență de M. Sa — și în aceeași zi se va înapoia la Budapesta.

Cronica feminină

Moda.

Se vede, că acum așa este spiritul timpului în toate, cu cât sunt mai multe schimbări, cu cât e mai multă variație, cu atâta lucrul pare mai interesant. Așa e acum și mersul vremii.

Caprițiosul april din anul acesta ne dovedește aceasta mai mult ca ori când. Incepe să-i placă și lui să se facă interesant, și ținând la mofturile lui, nu mai ia în considerare stricăciunea legată de poftele neînfrânate și de acolo vine, că pe un moment se arată atât de blând și bun, și surâde cu atâta farmec și căldură, că seduce mugurii stângaci și boboceii naivi, și-i îndeamnă și-i trezește prea iute la viață, iar atunci de-odată devine grav, busumflat și atât de rece și înghețat, că strivește și nimicește tot ce surâsul lui a deșteptat la viață.

Moda încă e un capriciu.

Cei cari în interesul lor se obolesc să schimbe, să tocmească, să îndrepte, să perfecționeze și să creeze totdeauna ceva nou, să scoată din toate ceva interesant și plăcut aceia merg, merg înainte, fug cu iușala cea mai mare înainte, tot înainte spre a descoperi lucruri nouă, până când nu mai știu pe unde să apuce, atunci — se întorc înapoi — cu zeci de ani înapoi. Moda care apare acum încă cei drept timidă și fricoasă, e o copie întocmită și mai perfecționată de pe timpul lui Ludovic XV.*

Deci oamenii încep a privi îndărăpt la timpul bunicilor fără pretențiuni, și e bine așa.

E bine, că oamenii prea emancipați, cari se spărie de tot ce e vechiu; cari în râvna lor prea mare după senzații nouă, desconsiderau timpurile acelea, când trăiau bravele noastre bunice, cari cei drept, vor fi avut mai puține cunoștințe de bonton și sport, dar au avut mai multă conștiință, mai multă minte naturală și mai multă căldură în inimile lor; e bine, că acei oameni să înceapă a pricepe, că dacă voim și dorim neamului nostru trăinicie, apoi nu strică să istorisim copiilor noștri cât mai des exemple despre virtutea, hărnicia și dragostea de neam a bunicilor noastre.

Iar aceia, cărora le place să accentueze mereu, „că nu trăim pe vremea când ne legau bunicele noastre cu baiera dela șorț“, să mediteze puțin asupra celor spuse, și se vor convinge, că pe atunci când bunicele erau așa, cum le place unora a persifla, nu erau atâtea scandaluri publice, și că cultura adevărată nu stă în a alerga numai după nou, și numai după senzație, ci în a pricepe și a ști deosebi binele de rău, firmele de esențe; a ști aprecia ce e bun, frumos, folositor și practic, fără ca să ai în vedere epoca în care acel model sau acea regulă de bunăcuviință s'a stabilit, ci dacă e bun ceva să nu se disprețuiască numai pe motivul, că e vechiu.

Cu deosebire la regule de bunăcuviință trebuie să se știe, că oricât ar fi acele de vechi, totuș sunt totdeauna nouă.

Așa dar în modă vedem reînviind timpurile vechi, dar renovate și perfecționate și nu peste mult, rochile largi și tunicile vor fi tot atât de purtate și uzate fiindcă vor fi moderne, cum erau fustele strimte, cari cei drept se susțin încă și acum și le vedem încă destul de des, dar e de prevăzut, că nu peste mult o să dispară.

Costumurile de primăvară și toamnă, cari acum de vre-o câțiva ani îmbrăcau și prindeau atât de bine pe ori cine le purta, încă încep a nu mai fi de o culoare, respective și fusta și jacheta la fel ci de colorii deosebite.

*) Vezi: „Das Blatt der Hausfrau“, 5 mai, caetul 32.

Numărul ultim a celor mai de seamă reviste de modă ne arată aceasta schimbare în așa fel, că de ex. o fustă vântată deschisă are jacheta de culoare închisă.

Cum am zis și mai sus fustele strimte se susțin încă dar printre ele încep să se arete foarte multe mai largi și chiar plisate. Cu un cuvânt, moda de acum e foarte bogată în modele diferite, astfel, că ușor putem alege ce se potrivește mai bine cu: etatea, statura, fața dar mai presus de toate cu — „buzunarul“.

Căci nu tot ce e modern, e și potrivit și frumos pentru toți la fel — ci de ex. damele mai tari, mai grase vor fi totdeauna mai bine îmbrăcate dacă fusta e simplă, și astfel dar tunica numai cele svelte se cuvine să o aibă.

Colorile: Pentru fetițe tinere mai potrivit e culoarea albă. Un costum alb cu bluză cusută cu motive românești iată cea mai potrivită haină pentru fete, dar culoarea albă o poartă vara și dame mai în etate. Cu deosebire la băi, nu vezi, decât alb și pentru toaleta de gală numai lucruri de mână. Vântat deschis brodat cu motive românești, auriu, crem, dar pot zice, că pe toate ce e prețios, e: lucru de mână.

Acum nu se mai pune așa mare grijă pe stoffe scumpe, ci pe arta cu care o toaletă e pregătită. O haină simplă de „sacără“ — (pânza țesută de femeile noastre) cusute artistic cu motivele noastre ar face acuzația la ori-care petrecere elegantă.

Lucru de mână și anul acesta e foarte căutat și nespuse de prețios. Bluze cusute cu motive românești se caută și se vind foarte bine, fiindcă au început și doamnele moderne a înțelege, că lucru de mână pe care bunicele noastre atât de mult l'au iubit, într'adevăr merită atențiune, numai cât în ziua de azi rar se află cine să coase, și cine să se ocupe cu lucru de mână. Spre a ilustra aceasta afirmare, voi istorisi iubitelor cetitoare întâmplarea următoare:

Zilele trecute d-na I. a intrat într'o prăvălie de mobile la una dintre firmele mai distinse ce avem în Arad, și a cerut o măsuță pentru lucru de mână.

Negustorul surprins să vîta mirat, apoi răspunse perplex: „Mă rog să scuzati stimată doamnă — măsuță pentru lucru de mână nu avem, căci acum nu mai cumpără nime așa ceva, și la aranjarea locuințelor elegante întrebunțează numai: masa pentru schah, măsuța pentru jucat cărți și pentru ceai. Măsuța pentru lucru de mână nu mai e acum modern“.

Ombra.

Din România

O ligă pentru înzestrarea armatei cu aeroplane.

Aviația în regatul liber al fraților noștri a luat frumos avânt încă din anii începuturilor sale. Când îndrăzneții aviatori francezi încercau să treacă pentru prim dată canalul Mănecii, în România, imediat după vizita lui Bleriot, au început să se construiască tot felul de tipuri de aeroplane fie de către stat fie de particulari. Nu mai vorbim de primul aparat al lui Vlaicu, la care cu mult înainte se lucra în arsenalul armatei din București.

Acum se pun în București bazele unei ligi pentru înzestrarea armatei românești cu aeroplane.

Inițiativa aceasta merită lauda și încurajarea tuturor cu atât mai mult cu cât pe lângă scopul întăririi armatei române ea tinde mai ales la relevarea rolului civilizator de care națiunea noastră a dat în nenumărate rânduri atâtea frumoase dovezi.

În adevăr cu deosebire în aviațiune România a fost printre cele dintâi state europene care a văzut și înțeles rezolvirea problemei acesteia; ea a fost de asemeni printre cele dintâi care, ocupându-se de aproape de această problemă, a reușit a construi în țară, aparate capabile de a servi cum și a produce piloți ale căror nume figurează, spre cinstea noastră, între primii piloți recunoscuți de

federațiunea internațională a cluburilor aeronautice.

Liga națională aeriană are în fruntea ei pe principele Gheorghe Bibescu de numele căruia sunt legate primele începuturi ale aviației în România.

Liga aceasta, care urmărește scopul de a da armatei române vre-o 50 de aparate pentru a servi în timp de război, a deschis o listă de subscripție publică, la care fără îndoială se vor grăbi să-și adauge numele și bogați și săraci dându-și obolul la o asemenea operă.

Plata cerealelor și Dardanelele.

Inchiderea strimtoarei Dardanelelor timp de aproape două săptămâni, scrie „La Liberté“ din Constantinopol, a stîrnit o mare turburare pe piața internațională a cerealelor. Negustorii de cereale români transmisera din Brăila la toate piețele importante de cereale o declarație prin care anunțau anularea tuturor contractelor al căror termen de încărcare expiră la 30 aprilie st. v. Ei motivau anularea cu faptul că formularele internaționale ale contractelor de cereale pe baza cărora se fac cele mai multe transacțiuni, dau dreptul să se anuleze vânzările a căror realizare e împiedecată de evenimente de război și de alte cazuri de forță majoră. Ei declarau că închiderea Dardanelelor trebuie considerată ca un eveniment de acest soi și voiau să se descarce astfel de orice angajament. Dar negustorii de cereale germani nu voiau să adopte acest punct de vedere. Negustorii români s'au văzut nevoiți să ia această hotărâre, fiindcă se temeau că, dacă nu se anulează contractele, li-s'ar fi putut pretinde despăgubiri în cazul de nesosire în porturile de destinație a cerealelor vândute.

E interesant de relevat că negustorii ruși au făcut contrarul celor făcute de colegii lor români. Nu numai că n'au cerut anularea contractelor lor de vânzare, dar au protestat chiar contra oricărei intenții de anulare. În adevăr, pentru negustorii ruși anularea ar fi fost păgubitoare, de oarecare exportul pe o altă cale decât calea maritimă e imposibil: Urmarea anulării ar fi fost o depreciune a cerealelor din sudul Rusiei.

Hotărîrea guvernului turcesc privitoare la re-deschiderea Dardanelelor pentru navigațiunea neutră a venit tocmai la timp ca să oprească o perturbare în piața cerealelor. Știrea despre re-deschidere a avut un efect diferit pe diferitele piețe. La Budapesta, piața s'a întărit, mai cu seamă pentru porumb, căci s'a considerat că porumbul din țările balcanice va putea din nou să coboare Dunărea și prin urmare, că exportatorii din aceste țări nu vor mai avea nevoie să caute cu sacrificii asupra prețurilor, cumpărători pe piețele austro-ungare. La Berlin și la Anvers știrea, dimpotrivă, a produs o acalmie, deoarece acum trebuie să se fie seamă de transporturile din Rusia și Bulgaria.

Mai important este că prin re-deschiderea Dardanelelor, litigiile privitoare la anularea contractelor cad dela sine. Negustorii români nu vor mai putea să stărue asupra anulării contractelor în ce privește marfa de predat în luna Aprilie, deoarece, pe de altă parte destinarii, în porturile din occident, nu vor mai putea să se folosească de întârziere, cum ar fi putut s'o facă în cazul când Dardanelele ar mai fi multă vreme închise. Că mult, vor fi de plătit despăgubiri particulare pentru întârziere.

— Ziarul „Românul, și foaia populară „Poporul Român“ se află de vânzare în București la librăria „Neamul Românesc“ și la Mihail Vlad proprietarul chioșcului de cărți și ziar Calea Grivița.

Beregszászy Lajos

atelier de blănărie modernă

ARAD, str. Deák Ferencz nr. 31—32.

Primește totfelul de executări și transformări de articlii în bransa blănăriei precum și repararea lor. Asortiment bogat în totfelul

de articlii de blănărie.

Primește pentru vară în păstrare haine de lână și de iarnă, cu garanță contra

moliilor ori a furăturii cu prețurile cele mai ieftine.

Rog binevoitorul sprijin al onor. public.

Beregszászy Lajos,
blănar.

Concert românesc la Viena

(c. n.) După foarte frumoasa serbare ce s'a aranjat, nu demult, în onoarea marelui apărător al popoarelor neîndreptățite, a d-lui R. W. Seton-Watson și a tinerei sale soții, vineri seara a fost a doua manifestare a românilor din Viena, vrednică de grupul, — nu mare dar omogen aproape din aceeași unică clasă socială, — de bărbați cari își dau seama cu ce sunt datori, chiar aici, la marginea extremă, a neamului lor și în același timp alături nivelului, pe care stau în societate, cât și secularului centru de cultură în care trăiesc.

Românii din alte părți sunt fericiți a ști că în timp ce și înșiși sufăr acasă ferecăți în cătușele unui sistem vrăjmas progresului nostru, un mănunchiu de frați sunt părtași de toate avantajile ce oferă un stat respectător al libertății cetățenilor săi, și de ospitalitatea unei metropole, care este între cele mai vechi în istorie, între cele cu mai bogată tradiție culturală, și al cărei genial fiu, iar mai târziu îndrumător și primar, dr. Carol Lueger, a lăsat poporului său ca moștenire simpatia pentru neamul românesc, căruia acest mare om i-a fost cel mai sincer, cel mai binevoitor prieten.

Românii din Viena sunt mereu observați de străinii cu care trăiesc împreună și de ai lor de pretutindeni.

Românii din Viena sunt chemați a arăta ce s'ar putea realiza acasă dacă ar fi acolo împrejurările extraordinar de favorabile de aci.

Printre ei trec an de an generații de tineri, studenți universitari și academici, cari se duc la Viena nu singur de dragul profesorilor și specialiștilor celebri, ci și cu dorul de a cunoaște modelul unei vieți românești de alte condiții.

La Viena lipsesc premisele din care răsar mizeriile și meschineriile mici ori mari ale centrelor românești din Ungaria, Transilvania, Bucovina, etc.; aci deci cu atât mai greu trage în cumpănă orice politică.

Românii din Viena sunt de două și de trei ori responsabili pentru faptele lor sub orice raport, național, cultural, social. Năcazurile ar produce impresie de două ori mai tristă și mai dureroasă la cei pe cari toți îi observă cu mândrie. Iar succesele lor învelesc pe toți cei de același sânge cu ei.

Despre un succes grandios raportăm de data aceasta.

Este concertul ce s'a aranjat vineri seara în beneficiul societății academice „România Jună”, cu concursul numai al puterilor artistice românești în prezența unui auditoriu distins și splendid cum numai în capitala României ar putea fi încă întrunit atât de ilustru.

De remarcă, în asistență: ca oaspeți stăini, decanul facultății de litere a universității și secretarul legațiunii Saxoniei.

Excelența Sa d. ministru plen. al României Edgar Mavrocordat cu doamna, prim-secretarul le-

gațiunii de H. I. P. Carp cu doamna, d. atașat comercial G. Moroianu, secret. legațiunii Telemac. Renumita artistă d-na Agata Bârsescu venind la Viena pentru jubileul actorului Baumeister și-a amânat reîntoarcerea la Berlin pentru a asista la concert; asemenea au participat, fiind de trecere în Viena: secretarul legațiunii române la Paris d. Argentoianu, M. I. Kogălniceanu, (București); șeful agenturii din Arad a soc. „Transilvania” d. Iuliu de Herbay cu doamna, d. Ionel Comșa cu doamna (Seliște), d-na Murgulescu (București), medic vet. David Popovici (Brașov); aviatorul nostru Vlaicu, nimerindu-se să fie în Viena, a fost prezent, salutat cu aplauze la intrare.

Dintre ofițeri, d. general Lupu, general Matteringa cu doamna, colonel Silviu de Herbay cu doamna, loc.col. Trailovici cu doamna, d. protopresbiter militar P. Boldea, maior Onci, căpitan Iancu, auditor-s. locotenent dr. Magdu, medic-locotenent dr. Leonida Pop, medic-azistent dr. Albu.

D-nii deputați în parlament Simionovici și Isopescu-Grecul.

Dintre fruntașii coloniei: dr. Sterie N. Ciurcu cu d-soarele Ada și Mărioara, dr. Emanoil Doctor, dr. Cuparescu cu doamna și cu d-soara Neluța, dr. C. Mândrilă cu doamna, dr. Lazar Popovici cu doamna, dr. V. Roșca și d-soara Flora, dr. Marius Sturza, familia Lazar, dr. Mihai A. Popovici, inginer D. David, N. Sandulovici, D. Marcu cu doamna, prof. Caracostea (București), diaconul Nae Popescu (București), artistul N. Băilă, d. Ilie Golopența, funcționar la societatea de navigațiune cu doamna. Doamnele: Ghiță Pop, d. Pruncul cu d-na Gramatovici, Magdu, d-soarele: Aca de Barbu, Silvia de Turcu, Amalia Preuszer, Rafila și Mărioara Iancu, Dorica și Măr. Albu, Anicuța Pop (Abrud), Aug. C. Pop (Arad), Viorica Chirtop (Câmpeni), d-soara Kabadaiev (Sofia).

Ilustrii reprezentanți ai presei: dl Henry W. Steed dela marele ziar „Times” din London, doamna Rose („Morning Post”); în sfârșit corespondentul „Românului”.

Comitetul societății „România Jună” în corpore; mulți studenți universitari; pentru a nu risipi nimic din beneficiu, de controlul... biletelor și conducerea oaspeților la locuri au îngrijit înșiși membri societ. „România Jună”; și în vederea aceluiaș scop, artistele au rugat să nu li-se dea flori și au sporit și în acest chip venitul curat al concertului, care se urcă la 1000 coroane. Sumă considerabilă la un concert exclusiv românesc în Viena și la sfârșit de sezon, când chiar și cei mai populari artiști rischează a nu putea umplea cu public sala de concert. Că s'a putut realiza acest câștig material atât de însemnat, este a se mulțumi mai ales dlor dr. St. N. Ciurcu, dr. Lazar Popovici și dr. Marius Sturza și oștenii lor întru plasarea biletelor.

Căci ideea concertului a fost ca și improvizată. Totuși, ca manifestare culturală și ca presta-

țiune de artă serata a fost la nivel înalt. Aceasta în urma valorii deosebite a fiecăruia dintre artiștii cari au contribuit cu concursul lor.

S'ar putea scrie mult despre prestațiunile lor. În acest articol de raportaj să amintim scurt atâta, că au fost toți foarte bine.

Doamna colonel Valeria de Herbay n. Papp a constituit momentul de culminație al acestei seri splendide, cu cele 3 cântece, interpretate bravuros, cu voce fin cultivată, și cu foarte mult sentiment nuanțat; (o romântă franceză delicat melodirată de doamna Cécile Chaminade; o baladă germană de L. Slaushy și o frumoasă doină românească de d. dr. E. Papp); acomp. d-rei El. Topliceanu, artistă cu nume cunoscut în Viena, a potențat efectul grandios. D-soara Mad. Cocorescu, a fost furtunos aplaudată pentru tehnica deosebită cu care a predat două piese de pian grele; violiniștii Silviu Florescu s'a remarcat dela început ca maestru sigur de arta sa; a fost discret acompaniat de soția sa, o pianistă excelentă, cum s'a putut judeca de aci. Cântăreții noștri au fost perfecți: d. Ionel Rădulescu ca interpret ales al doinelor; d. Stefan Mărcuș a cântat cu bravură o parte din opera „Aida” și o doină ciobănească de frumusețe rară. D. Ionel Crișan a fost, ca voce și ca predare, la culme, atât în prologul din „Bajazzo”, cât și cântecul popular ce a cântat la cererea publicului. Acompaniamentul l-a susținut d. Ionel Hosan, care s'a dovedit la acest debut al său a avea o școală foarte bună.

Nu putem a nu aminti la acest loc cât este de regretabil că programul concertului a fost tipărit cu greșeli mari în grafia numelor autorilor și în titlul pieselor muzicale.

Asemenea, credem că ar fi fost bine să fie luate dela început mai multe puncte românești în program.

La serată a stăpânit o dispoziție aleasă. Sala a fost de aspect splendid.

După concert, publicul s'a întâlnit la masă în restaurantul „Riedhof” și a rămas până târziu împreună, mulțumit pentru succesul acestei frumoase manifestări românești.

Aviz!

Abonații cari sunt în restanță cu plata abonamentului sunt rugați prin aceasta să-și achite toate datoriile până la 1 Iunie 1912 st. n.

După acest termen administrația ziarului nostru va trimite cu rambursă chitanță de abonament tuturor restanțierilor, în

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL”.

NICOLAE GOGOL

Suflete moarte

(ROMAN)

Trad. de Senior

(88)

— Urmare —

Toate, în ceea ce privește culorile desfășuraseră un gust nu mai puțin ales: mușeline satenuri, nu erau decât țesături de o fineță neobiceiuită și de nuanțe pale, în mare trecere atunci, și ale căror nume ne scapă astăzi. Se înțelege dela sine că panglicile anduloase și florile artificiale se desemnau pe aceste grațioase țesături în disordinea cea mai pitorească și cea mai ingenios ordonată. Un prea ușor ornament de cap, așezat pe cele două tâmpile, părea a șopti la urechea frumuseții: „Aș sbura, dacă n'aș fi prea slabă ca să te iau cu mine”.

Taliile erau țepăne și plăcute la vedere, dar peste măsură de strânse, căci trebuie să spunem că în general doamnele din N... erau rotunjore; dar ele se strâneau așa de bine, și știau prin aceasta, să păstrează atâta mlădioșie, încât la bal, cel puțin, nici una nu dovedea nici cea mai mică stângăcie.

Totul, la ele, era meditat și calculat cu o prevedere de necrezut: pieptul și umerii erau des-

coperiți, da, dar așa cum se cuvine și nici odată o iotă mai încolo sau mai încoace; fiecare ar fi putut să consimtă a gratifica societatea cu vederea comorilor sale, dar într-o măsură anumită, care odată trecută, după convingerea sa, ele ar putea într'un moment să pricinuiască pierzarea unui om: tot ce ascundeau ele era acoperit cu un bun gust perfect; astfel o cravată eriană de panglică în jurul gâtului, are o ondulată înșiruire de crețuri de fin batist care se desprindea din rochie sub numele, cred, de modestii nu vreau să zic că modestiile acestea apărau ca cu o fortăreață tocmai ceea ce nu putea să scandalizeze la exces pe deaproapele; dar în sfârșit era acolo mister, și natura omului e așa că miseru-l atrage și-l seduce.

— Doamnele acestea aveau toate mânuși cari fără să atingă mânecile, să urcau puțin deasupra cotului, lăsând descoperită acea parte a brațului care e atât de seducătoare și care, la cele mai multe, era de-o rotungime, de o plinătate și de o frăgezime admirabilă.

Unele avuseseră pudoarea excesivă să facă să se ridice prea sus aceste capo-d'operă ale mânușeriei la modă; ele nu se aleseră din aceasta decât ca strașnice sfârticături, efectul firese al prea plinului. În sfârșit, în cercul acesta în cântat, părea a fi scris în toate privirile: „Aici nu-i o reședință de guvernământ rusesc, e capitala însăși; sunt în plin Paris!” Numai cât e adevărat, ici-colea făcea pată o căciulă de necrezut; ai fi crezut, chiar că zărești pentru o clipă, pe un cap de femeie sexagenară, o beretă portocalie împodobită cu o pană

de până și de desupt, de o parte și de alta, patru lungi șuvițe de păr blond... o fantezie, un gest depravat; ce să zici de asta? Ur. oraș de provincie în care n'ar pătrunde, din diferite puncte, asemenea anomalii, n'ar fi oraș de provincie.

Cicikof plimbându-și privirea uimită asupra acestor doamne gândia: „Ei da, trebuie să aflu numai cine mi-a scris misiva de azi dimineață”. Și el își întinse capul: dar numai decât, defilează, chiar sub nasul lui, un vârtej repede de coate, de pulpane de haină, de mâneci de tul, de panglici, de pene, cardoane, bluze și rochii parfumate: Era o alergătură nebună, în care se semnală soția șefului de poliție, căpitanul Ispravnic, o doamnă cu penagiu vântat de azur, prințul georgian Thiphailidref, un funcționar de minister în întrecere, un francez cu numele de Caucou, un domn Perhynovski, un domn Berebendovsky, și rând pe rând toți se ridicară, alergară, se învârtiră.

„Bravo! — își zice în sine Cicikof revenindu-și dintr'o clipă de zăpăceală, — iată, nădăduiesc un guvernământ bine aranjat!”

Și când doamnele luară loc în jurul sălii, el ieși binișor din colțul în care se refugiase, și procedă la proiectul său de a vedea de n'ar recunoște după privire ori din jocul fizionomiei, „persoane care i-a scris; dar își perdu vremea. Nu vedeai peste tot decât fizionomii fine, fine, fine... nedescifrabile, deși scrisoare era clară și aceasta din toate punctele de vedere.

(Va urma.)

care caz va trebui să plătească și speșele împreunate cu aceasta incasare.

Indeosebi rugăm pe aceia cari sunt în restanță încă și pentru „Tribuna”.

Administrația ziarului
„ROMÂNUL”

INFORMAȚIUNI

Arad, 11 Mai n. 1912.

Raiște

Iubirea de patrie

Cum?! Acest subiect tratat aci? Dar la adeocă, de ce nu?? Dela sublim până la ridicol nu este decât un pas!

Ș-apoi acest loc e să fie, nu numai al răsului, ci mai cu seamă al ridicolului. Dar ridicolul, cele mai de multe ori nu te face să te ții de burță. Bine, bine... Înă preatîhnit cetitor: ținta noastră nu era doar, să facem, ca să te scuturi de răs numai, ci mai cu seamă, ca să nu pierdem nici un prilej, când te-om putea scutura — ca să putem râde mai apoi cândva și cu toții, odată tîhnit...

Iubirea de patrie în sine, în esența sa e unul dintre cele mai mărețe și mai rodnice simțiri omenești. Dar în manifestarea sa externă, așa cum apare, ori mai bine zis, cum aievea este — prezintă aproape totdeauna, nota celui mai plîngător ridicol!

Il tratăm dar și acest subiect aci, preacinsticititor. Și n'o să răzi. Cu siguranță nu. Dar te va înflora de cu bună seamă un zimbet, încrispându-ți colțișoarele gurei... și atât ne ajunge!

Cine-și iubește țara astăzi la noi?!

El să fie primul, care mă va lovi cu piatră! Cum?! Nu lovește nimeni?

O știam!

Printre cei, cari își așează zilnic și în zile de sărbătoare mai ales, eticheta-i pe frunte, — nu cântam lapidatorul!

Lukács — azi el reprezentantul oficial al iubirei de patrie — n'o să fie. Khuen — n'a fost Tisza — nu este. Kossuth, Justh... ori cari mai sunt ceilalți cu toții: dii minores gentium — n'o să cuteze nici unul. Ce i-ar și îndreptăți pe oi — reprezentanți ai celei mai extra — și anti-patriotice clase — să-și ridice brațul?!

Ei și cu ai lor cu toții, nu-i cunosc decât zâmbetul protector al patriei și gestul ei cel mai larg împărțitor de belșug; ei sunt priponiți de bunănatăile ei, cum e cănele, care a dat peste o norman de oase în fundul curții, care o păzește... dar care trece totuși în altă țarină să-și roadă prada...

Nu, nu! Cine nu cunoaște și durerile patriei și care nu i-a plâns niciodată lacrimile și care nu s'a svârcolit niciodată în sbuciumările ei — acela nici iubi n'o știe... și nici primul nu va fi, care să arunce piatra asupra-mi!

Cine-și iubește dar țara?!

De voi mă temeam, cea oaste umilită, a dascălilor dela sate, cărora cu cea mai aspră poruncă a legii vi-s'a poruncit, ca zilnic să propovăduiți neînțelegătoarelor gloate de copilași novrăstnici, sfințenia mai presus de toate, a iubirei de patrie! Cu toatecă iubirea de patrie în măreția ei neprihănită va trebui să fie ca însași atotputerea lui Dumnezeu: El poruncește ființa credinței, dar nimenia nu îl poate porunci pe El ei!

Și mă temeam de voi, prea mult crezătorilor preoți ai satelor, cari în urma vechilor și mult înțeleptelor orânduie ale sfintei biserici, la toată liturgia vă rugați pentru binele și pentru mărirea patriei — cu toatecă nu arareori s'a întâmplat, ca din ușa altarului chiar să vă înhațe păcălabii, pentru vina neiertată azi a păcatului, că și în afară de aretul sfânt ați îndrăznit, nu numai cu vorba, ci cu fapta chiar, să urniți înainte adevărata fericire și mărirea patriei!

Mă temeam. Căci voi sunteți ai statornicelor sate!

Pe când noi, orașenii, pe cari vrăjmășia vremilor și a orânduieilor ne-au dedat ca vecinic să ne mutăm, cu anul, cu luna, ba cu ziua chiar — noi am înțeles de mult mincinosul adevăr al vorbei: că unde-i bine, acolo e patria!

Și de voi mi-era mai groază, cei cari din moși-strămoși, în copii, ați prefermecat în pământ roditor pustietățile nemărginite ale țării acestei — nu pe seama voastră, ci spre altora totdeauna și i-ați uscat mlaștinele și i-ați lăzuit codrii și i-ați scormonit măruntaiele munților, scoțând bogății fără de seamă — de jofuire iarăși pe seama altora.

Și de voi, cari pribegi pe largul oceanelor fără de țăruri, îndosiți săratul valurilor înspumate cu sarea cea mai curată a lacrimilor voastre, după nenorocul lăsat în țarina patriei, care va izgoni... de voi, cari din toată picătura sudorilor voastre, faceți fărîmiță de aur și răbdați, mai mult chiar decât ar trebui, ca s'o trimiteți întrocăgă — acasă... de voi imi era teamă!

Pentrucă singuri voi a-ți fi în stare să iubiți patria!

Dar n'o iubiți nici voi. Pentrucă nu, și de zecce ori nu; nu-i în stare nimenea să resimtă măreția iubirei de patrie, cine nu este liber cu adevărat!

Iar cine este cu adevărat liber în țara aceasta — vă întreb?!

Cei din șea, sunt legați de mârșăvonia intereselor lor de atotusufructuanți oprimatori, iar ceștilalți, cu toții — de încălecarea brutală a celor mai patente nelegiuri!

Și am ajuns acolo, că nimica nu-și poate iubi azi patria cu adevărat!

Iar cine-o zice totuși: e ori nebun, ori prea las ori micinos.

Și cine-o zice totuși — pe acel a-l sfruntează de mincinos: zuruitul acela student al lanțului nonumăraților paragrafi, cari sub grea și aspră pedeapsă și neînduplecată și neiertătoare, își poruncose ție, pacinic, crezător și cinstit cetățean, ca să-ți iubești patria ta cu sfințenia și curățenia celor mai presus de toate.

Ei, iubește-o acum!...

Ori, dacă nu — pofteste și rizi!

Sfredeluș.

D-nii deputați dr. Al. Vaida și dr. N. Șerban între alegători.

Joi, în 3/16 Mai, în ziua Înălțării Domnului, se vor ține două adunări naționale în comitatul Făgărașului, una înainte de amiază în Șinca-veche, unde deputatul nostru, dl Dr. Vaida-Voevod va arăta iubiiților săi alegători, cum stau lucrurile în țară, a doua în Arpașul-de-jos, unde d. Dr. Nicolae Șerban va face acelaș lucru. La amândouă adunările vor lua parte și mai mulți membri ai Comitetului nostru național.

Obtenii vor dovedi și de data aceasta, acum mai ales, când toate sufletele sunt înfrățite, că în comitatul Făgărașului poate să fie un singur stăpân: Partidul nostru național, ai cărui membri sunt toți românii cinstiți.

Să contribuim la fondul ziaristilor români din Ungaria! Orice dar este a se trimite la adresa Institutului de credit și economii „Ardeleana” în Orăștie — Szászváros.

Atragem atențiunea cititorilor asupra dării de seamă „Concertul dela Viena”.

Apel. Întâlnirea — la 15 ani după examenul de maturitate — a colegilor absolvați în anul 1897, la gimnaziul gr.-or. român din Brașov. Iubiți colegi! Cincisprezece ani sunt o bună bucată de vreme. Așa că azi abia prin rostul gazetelor dacă ne-om mai putea da de urmă cei, cari acum sunt 15 ani eram atât de strâns legați prin cea mai frățească colegialitate. Întâlnirea la 10 ani am scăpat-o. Să nu lăsăm trecut privilegiul acestei de 15 ani, căci vremea se duce, trecându-ne nu numai tinerețea, dar stirbindu-ne și numărul. Să ne întrunim dar la 29 iunie st. v. 12 iulie st. n. în Brașov, cu toată dragostea, ce ne legase odată.

Vă rugăm pe toți, cari știți așezarea și adresa altora, să le comunicați și particular despre proiectul acestei întâlniri, ca nimenea să nu ne lipsească.

Anunțările să le faceți de cu bună vreme la adresa: Dr. Victor Bontescu, avocat Hátzeg. Iar programul și celelalte de lipsă o se vi-se vestească la timp.

Cu dragoste colegială: Dr. Mihai Popoviciu, preot Victor Pușcariu, preot militar dr. Virgil Cioban, preot Zenovie Popoviciu, avocat dr. C. Crăciunescu, avocat dr. Candid David, avocat dr. Victor Bontescu.

Serbări în Lipsca. Implinindu-se o sută de ani dela nașterea lui Richard Wagner, orașul natal al marelui compozitor va organiza o serie de mari festivități: în 22 mai se va așeza peatra fundamentală a statuei lui Wagner; în 23 va fi un concert dirijat de Nikisch, iar în zilele următoare se vor reprezenta toate operele lui Wagner în teatrul comunal din Lipsca.

Cununie. Regina Bran din Someș-săplac și Augustin Podoabă din Topa-deșartă își vor celebra cununia religioasă, în 23 maiu n. a. c., la 4 ore p. m., în biserica greco-catolică din Someș-săplac. Felicitări!

Nenorocirea unui inventator. Mecanicul Artur Molnar din Cinci-Biserici se ocupa cu ideea de a inventa o umbrelă cu care să se poată susține în aer. A și construit el una și ieri a voit să o încerce. S'a urcat deci în turnul de veghe al pompierilor și s'a lăsat la pământ dela o înălțime de 16 metri. Dar mecanismul nu funcționa de loc așa că a căzut la pământ cu o iuteală vertiginosă și s'a zdrobit îngrozitor. E puțină nădejde că scăpă în viață.

Probabila desărcinare a prefectului Szell din Făgăraș. Ziarele budapestane anunță, că în urma îmbolnăvirii contelui Ioan Haller, prefectul comitatului Odorheiu, în fruntea comitatului va fi chemat faimosul prefect al comitatului Făgăraș, Iosif Szell. Adevărindu-se informația ziarelor ungurești, făgărășenii vor scăpa de-o urată belea, — și primul ministru Lukács ar avea un prilej să-și destăinuiească mai clar intențiile față de noi, nămind pe noul prefect.

x Gustav Tátray — Oradea-mare, str. Bă koczzy, prăvălia pentru elită, unde se pot cumpăra lucruri de mână, pentru dame precum și necesarii, cu prețuri foarte ieftine. Telefon 788.

x Seminarul Juridic Dr. Geréb, Cluj, Str. Farfa (lângă edificiul cel vechiu al teatrului). Pregătește pe lângă onorar mic, pentru examenele de drept, de stat, riguroase, de drept de stat, examene de avocat și de magistrat. În 3 luni se câștigă licența de doctorat. Fiind în pragul proiectelor de reformă a învățământului juridic, e dorit ca toți cei interesați să se adreseze spre binele lor la acest seminar, care înlesnește mult cariera advocatuală.

Baie de aburi pentru dame și domni. În scaldă „Opre” situată pe piața Tököly, Lunea și Vinerea p. m. între orele 3—6 stă baia de aburi la dispoziția on. dame. Pentru domni e deschisă baia de aburi zilnic dela 5 dimineața până la 1 oră d. a. Membri cluburilor și a societăților, militari, și poliția solvese 70 fileri. Baia de aburi e transformată și din nou aranjată Prețul redus la cumpărarea alor 10 bilete e de 8 cor.

x Adolf Nadler, fabrică de oroloage pentru turnuri, Budapesta VIII. str. Prater 2. O recomandăm în atenția On. public cetitor. Această firmă, după cum suntem informați livrează cele mai perfecte oroloage pentru turnuri, cu preț redus bisericilor și comunelor. Trimite om de specialitate pentru luarea măsurilor necesare pe cheltuiala proprie. Ia garanție pentru oroloagele livrate. Lămuriri și catalog trimite gratuit celor ce se refer la acest anunț din ziarul nostru.

x Un plăcut spectacol pentru orașul Vârșeț este poziția de mobile a lui Ștefan Sladek, Str. Kudrici 42, lucrate în propria lui fabrică. Se află în mare asortiment, dela cele mai simple până la cele mai luxose, precum, mobili pentru camera de dormit, salon, sufragerie, birou. Mobile tapițerate, fier aramă și piele, apoi pian, tablouri, covoare, perdele, cele mai renumite mașini de cusut, în prețurile cele mai ieftine. Garnituri complete pentru locuințe, hotel, ville și camere de baie, cu condiții foarte favorabile. Recomandăm fabrica aceasta în atențiunea On. Public cetitor, ca înainte de a-și cumpăra mobile să viziteze atelierul lui Ștefan Sladek, convingându-se astfel despre înălțimea mobilelor lui lucrate cu cel mai perfect gust artistic și cu toate acestea totuși foarte ieftine.

POSTA REDACȚIEI

Dlui Ș. Șer. Darea de seamă și mulțumita am publicat-o. Cea despre reuniune însă nu o putem da fiind cu creion. Vă rog s'o scrieți cu cerneală și să fie mai scurtă.

POSTA ADMINISTRAȚIEI

Nedeleu — Viena. D-l Bottenhausen primește deja 5 exemplare zilnic dela N-rul 86, până atunci primea numai 2 ex.

Redactor responsabil: Atanasie Halmăgian.

Făina lactată NESTLÉ

Este dovedită după o lungă experiență ca foarte bună pentru copii sănătoși și bolnavi cât și pentru bolnavii de stomac. Impedică și înlătură vărsăturile, diareea, catarul intestinelor — Broșura »Ingrijirea Copiilor« se poate avea gratuit de la NESTLÉ, Viena I. Biberstrasse 11.

CORECTE (PROPISÉ)

incadrate cu motive de țesături foarte potrivite pentru dezvoltarea gustului estetic al școlărilor și întru toate vrednice a înlocui modelele străine obișnuite până acum. Se pot căpăta 100 cu cor. 1'60 + porto la Tipografia „DOINA” în Beiuș.

O librărie

asortată cu totfelul de cărți; școlare literare, științifice, de rugăciuni; tot felul de reevizite de scris etc. să vinde cu preț convenabil. Librăria e așezată în cel mai bun centru românesc, unde avem școale superioare.

Informațiuni la Adm. „Românul” Arad Zriny-uteza 1 a).

De vânzare

o vie frumoasă în Șiria, în localitate aproape de piața mare se află o casă de vânzare. Lămuriri dă administrația ziarului nostru.

„Timișiana”, Inst. de credit și econ. Timișoara.

CONCURS.

pentru ocuparea unui post de servitor la „TIMIȘIANA”, institut de credit și economii în Timișoara, dotat cu salar lunar de cor. 70.

Reflectanții să-și înainteze ofertele direcțiunii institutului până la 20 crt. Postul se va ocupa la 1 Iunie a. c.

Vestire.

Subsemnatul dorind a face o reclamă originală în felul ei ziarelor și revistelor românești din țară și de peste hotare, roagă pe d-nii proprietari și directori — aceasta fiind în interesul d-lor — să trimită la adresa de mai jos titlul, abonamentul anual, data apariției, localitatea și de câte-ori apare.

P. G. Pereanu
Calca Victoriei 182
București (România).

ANUNȚ.

Aduc la cunoștința on. public românesc, că mi-am mutat

cancelaria advocațională

în IV Veres Pálné-u. 26. Cu deosebită stimă:

Dr. Liviu Lința,
advocat în Budapesta.

Caut

un candidat sau practicant de notar

în cancelaria comunei Fofeldea, cu aplicare stabilă. **Aureliu Millea,** notar (Fófeld) u. p. Hólemány.

Un candidat de avocat

cu praxă află aplicare momentană în cancelaria advocațională a subșcrișului: **Dr. Aurel Grozda,** avocat Buteni (Körösbökeny).

Ai nimerit,

dacă voiești să cumperi ieftin, apoi să cumperi oroloage de aur și argint și alte giuvaericele dela

noua prăvălie de giuvaericele

din Arad, str. Forray, (în casa Guttman, lângă prăvălia Guttman). Magazin de oroloage Omega elvețiene și alte oroloage de cea mai bună calitate. Sortiment foarte bogat în oroloage cu pendul, de părete și deșteptătoare (wecker). Execut reparări cu garanță de 3 ani. — Rugând binevoitorul sprijin sunt cu stimă:

Gartner József,
orologier și giuvaerģiu.

Pești sărați

Taranca, foarte frumoși	1	klgr.	60	fil.
Pești mărunți	1	"	56	"
Deverica, mare	1	"	72	"
Șarani	1	"	72	"

Recomandă proprietarilor de vii și comercianților

Piatră vânăată, prima calitate.

Raffia, frumoasă albă.

Legătoare de gumă pentru olteu.

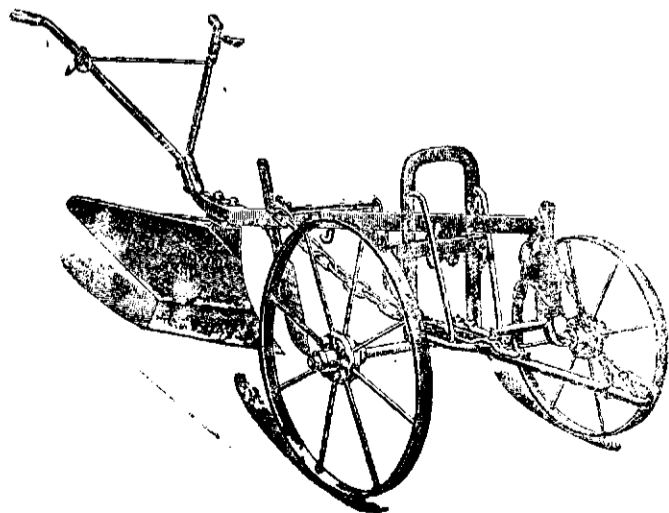
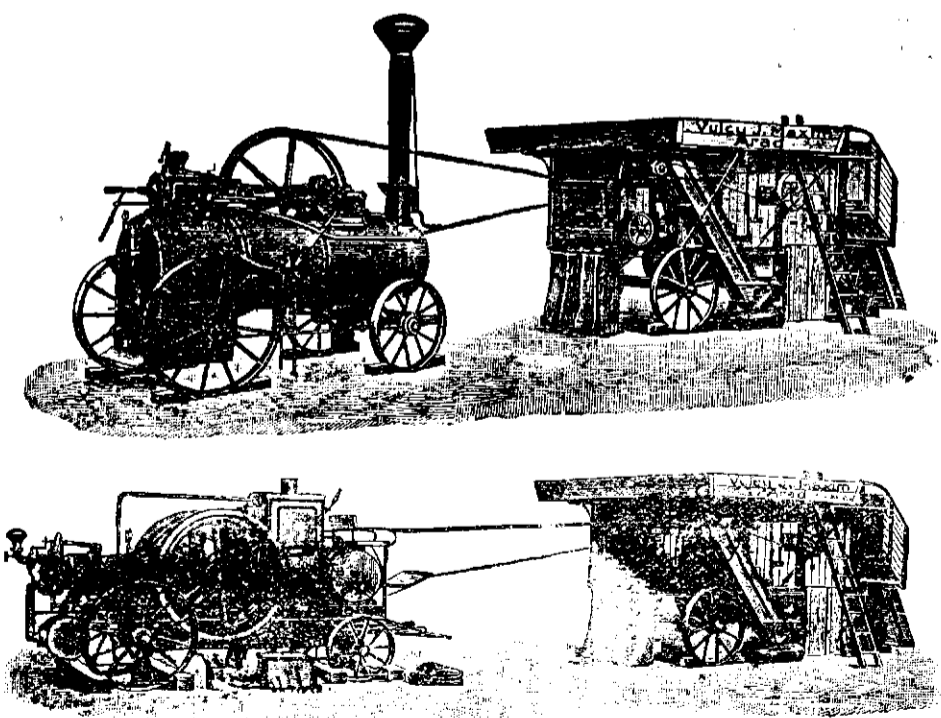
Brevetată, calitate foarte bună, mare depozit, cu prețuri foarte ieftine. Expediez oriunde cu trenul.

PETROVITS și PANTITS
Vârșeț—Versecz.

MAXIM I. VULCU fabricant de mașini :

ARAD, Strada Fábrián László n-rul 5—6. Telefon nr. 608.

Schimbarea locomobilelor de treerat, să umble singure, o efeptuese în prețuri moderate, după sistemele cele mai practice și cunoscute cu lanț, cu roate și cu transmission.

Totfelul de mașini pentru agricultori, precum: pluguri, grape, mașini de semănat, de tăiat nutreț, de secerat, batoase complete de treerat cu aburi; Motor de oleiu brut sau cu benzină. Mai departe instalez totfelul de mori cu abur, motoare sau mori de apă, joagare sau ferestreu, țiglarie și alte stabilimente mecanice-tehnice după cele mai noi și mai moderne și bine recunoscute sisteme. A se adresa la firma **MAXIM I. VULCU** Arad, strada Fábrián László, (lângă gara mare). : : :

Se caută o mașină de 10 ori de 12 puteri de cai spre cumpărare.

„BIHOREANA”

institut de credit și economii, societate pe acții în Oradea—mare.

Anunț.

Institutul nostru în adunarea generală ținută la 14 Martie 1912, a decis cu unanimitate urcarea capitalului dela 1,200.000 la suma de 2,000.000 coroane prin o emisiune nouă à 4000 de acții în valoarea nominală de câte 200 coroane.

Intru realizarea acestui concluz, pe baza autorizării primite dela adunarea generală, 1000 acții nou rezervăm pentru acționarii institutului de credit și economii IRINA, care se contopește cu institutul nostru, iară 3000 acții noue ne luăm voie a le oferi prin aceasta pentru cumpărare On. Acționarii ai institutului nostru, pe lângă condițiunile următoare :

1. Fiecare acționar vechiu al institutului are drept să opteze și să subscrie din emisiunea nouă cu prețul nominal de 200 coroane și 10 coroane spese, tot după câte două acții, ce poșede transcrise pe numele său din emisiunile premergătoare, o acție nouă. Abateri dela condițiunea, ca acțiunile din emisiunile premergătoare să fie transcrise pe numele proprietarului actual se admit numai pentru erezii, cari vor dovedi, că proprietarul vechiu a răposat, că ei sunt îndreptățiți să moștenească acțiunile, pe baza cărora exerciază dreptul de optare și că s'a pus la cale procedura de ereditare, dar nu s'a terminat. De sine se înțelege, că și aceasta excepțiune se poate admite numai până la termenul fixat pentru însinuarea optării.

2. Termenul de optare și subscriere pentru acționarii vechi se fixează dela 1 Aprilie până la 1 Iunie 1912, cu acea, ca toți acționarii vechi deodată cu declarațiunea de subscriere, sub urmările pierderii dreptului de opțiune, sunt datori să depună la institut până în 1 Iunie 1912 toate acțiunile lor vechi, pentru care optează la subscriere și să plătească la cassa institutului dela fiecare acție scrisă din emisiunea nouă 40 coroane, ca prima rată din prețul acțiilor emise și 10 coroane spese.

Acționarii vechi, cari nu au participat la subscriere până la termenul de 1 Iunie 1912 își pierd dreptul de prioritate și favorul de a subscrie acții din aceasta emisiune cu prețul nominal de 200 coroane și 10 coroane spese.

Acțiunile depuse la institut pentru optare se ștampilează cu nota de opțiune și se restituiesc imediat acționarilor, dimpreună cu un titlu provizor de acții, în care se induce plățirea ratei prime și a tuturor ratelor următoare.

3. Prețul de emisiune a acțiilor, conform dispoziției §-ului 9 din statute se plătește în cinci rate treilunare și anume :

a) prima rată dimpreună cu spesele de 10 coroane, conform punctului 2 al acestui anunț este a se plăti deodată cu optarea cel mult până în 1 Iunie 1912.

b) a doua rată până în 1 Septembrie 1912.

c) a treia rată până în 1 Decembrie 1912.

d) a patra rată până în 1 Martie 1913.

e) a cincia rată până în 1 Iunie 1913.

Fiecare acționar are însă drept să plătească mai multe rate, sau toate ratele înainte de termen. În lipsa de plată a ratelor la termenele fixe se aplică dispozițiile §-ului 10 din statute.

4. Acțiunile noue după plățirea tuturor ratelor vor participa la toate beneficiile și se vor bucura de toate drepturile, ce poșed acționarii vechi, dar la dividendă participă numai cu începutul dela 1 Ianuarie 1914.

Dela plățirea ratelor până la 1 Ianuarie 1914, acționarii primesc după ratele plățite 5% interese, iar după ratele restante solvesc 6% interese de întârziere. Acționarii însă, cari vor plăti valoarea întreagă a acțiilor din emisiunea nouă încă înainte de finea anului 1912, se vor bucura de favorul, că după aceste acții o să primească dividendă regulată deja cu începutul de 1 Ianuarie 1913.

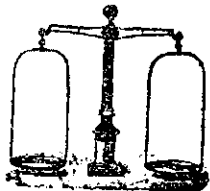
Eliberarea acțiilor noue va urma numai după plățirea prețului întreg al acelor.

5. Acțiunile, cari vor rămânea încă neplasate după exerciarea la timpul său a dreptului de optare și după escontentarea acționarilor institutului „ARINA”, se vor vinde din mână liberă cu un preț mai urcat, care îl va fixa direcțiunea conform valorii interne ce o reprezintă acțiunile, luând în considerare fondurile, de cari dispune institutul. Asemenea tot direcțiunea va fixa ratele și termenii de plată ai acestor acții.

Onorații acționarii, cari doresc să mai cumpere acții din emisiunea nouă și peste numărul acțiilor câte au drept să opteze, sunt rugați, ca deodată cu trimiterea declarației de optare să binevoiască a ne aviza, câte acții noue ar mai dori să cumpere, deoarece am dori, că și la cumpărarea acțiilor rămase să fie preferiți acționarii institutului.

Dat în Oradea-mare, la 21 Martie 1912.

DIRECȚIUNEA
institutului de credit și economii
„BIHOREANA”.

În lucrătorea electrotehnică și mecanică și Institutul concesionat de autorități de instalări electrice.

ALFRED POLATSCHIK

Budapest V. str. Nagymező utca 64.

Se lucră: tot felul de instrumente chimice-fizice, monometre și executarea brevetelor. Cântare de precizie pentru formațiuni, drogerii și aurari. Instalări de lumină și soner (clopoțele) electrice, telefon de casă pe lângă prețurile cele mai ieftine.

BIROU COMERCIAL PENTRU IMOBILE
:: ȘI PENTRU CREDIT FONCIAR ::

Rezolvă în mod foarte culant cumpărarea și vânzarea de pământuri, vii, păduri și case. Mijlocește împrumuturi noi și convertează grabnie și favorabil datorii vechi, atât în loc, cât și în provincie. Sunt prenotate actualmente mai multe case mai mici și mai mari din loc, precum și mai multe proprietăți. În caz de binevoitoare autorizare până la rezolvire nu se compută nici o cheltuială.

LUSTBÁDER ADOLF
birou de mijlocire conces. prin lege.
ARAD, piața Libertății (Szabadság-tér) nr. 12.

Pentru sezonul de Paști și Rusalii!

:: Recomand magazinul meu bogat asortat în ::
pălării de bărbați, albituri, cravate și mițe.

Mare asortiment de pălării de băieți pe lângă prețuri fixate. Totdeodată recomand
≡ atelierul meu de blănărie ≡
pentru toate lucrările ce cad în branșa aceasta pe lângă serviciul cel mai prompt.

Cu stimă:

IOAN BĂLINT „JÁNOS”
Timișoara-Fabric. Palatul orașului.

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI.

SITUAȚIUNE SUMARA.

1911. 22 Aprilie		ACTIV		1912. 14 Aprilie 21 Aprilie	
171 420 738	{ 121 812 738 Rezerva metalică aur	156 366 468	{ 218 485 590	218 324 468	
	{ 49 608 000 > trate aur	61 958 000			
1 414 841	Argint și diverse monete		898 904	909 815	
93 297 107	Portofoliu român și străin		181 478 931	180 588 531	
23 005 591	{ *) Impr. pe ef. publice	6 988 600	14 869 253	15 607 011	
	{ > In cont curent	8 618 411			
11 999 789	Efectele capitalului social		11 999 791	11 941 791	
17 885 442	Efectele fondului de rezervă		17 548 077	17 528 077	
4 285 121	> > amort. imob. și mașin. de imprim.		4 198 321	4 192 821	
6 021 394	Imobile		6 097 867	6 097 867	
736 022	Mobilier și mașini de imprimerie		799 288	801 625	
720 262	Cheltuieli de administrațiune		779 331	788 992	
112 634 715	Depozite libere		103 921 955	104 953 255	
17 104 563	Conturi de valori		23 161 097	20 376 127	
64 714 021	Conturi curente		68 713 762	72 672 496	
525 239 612			652 952 167	654 782 876	
			PASIV		
12 000 000	Capital		12 000 000	12 000 000	
30 235 189	Fond de rezervă		32 161 090	32 381 958	
4 453 394	Fondul amort. imobili. mobil. și mașin. imprim.		4 742 402	4 766 612	
338 606 030	Bilete de bancă în circulațiune		466 060 800	467 462 52	
1 378 476	Dobânzi și beneficii diverse		1 696 787	1 824 285	
112 634 715	Depozit de retras		103 921 955	104 953 255	
25 931 808	Conturi diverse, sold		32 369 133	31 394 246	
525 239 612			652 952 167	654 782 876	

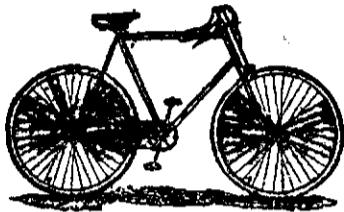
Scomptul 5%
) Dobânda 5%

In atenția celor ce zidesc case!
TEODOR CIOBAN
ZIDAR DIPLOMAT ȘI ARCHITECT
ARAD, Str. Deák-Ferencz 20.

Cu onoare încunoștiințez pe on. public, că
în bransa arhitectonică
execut tot felul de întreprinderi, transformări
de zidiri vechi, repararea de biserici române
și școli, precum și zidirea lor.
Cu planuri și bugete servesc cu prețuri
cât se poate de moderate. Comande primesc
atât în loc, cât și în provincie. Rugând sprin-
jinul on. public român semnez

Cu stimă
Teodor Cioban.

BICICLETE
de renume mondial:
THE CHAMPION
și **PREMIER**

cu osie, campanilară,
roată automată (cu frână liberă) se vând pe lângă ga-
ranții de 3 și 5 ani cu prețul original a fabricii, fără
nici o ridicare de preț, în rate lunare de 12 și 15 cu r
precum și părți alcătuitoare pentru biciclete, a
gumă interioară și exterioară prima calitate, sonerie,
lampe, pedale, lanțuri, roată automată, conus. — În
urma circulației mare unde în toată Auto-Ungaria
trimite și în provincii cu preț foarte redus. — La
cumpărări mari se dă rabat mare.

Láng Jakab és fia

marecomerciant de biciclete și părți alcătuitoare
Budapest, VIII., József-körut 41.

Filiale: **Boross-ter 4 și în Buda, II., Margit-körut 6.**
Catalogul de lux cu 1000 de chipuri se trimite gratuit.

GEORGE SZÖCS

croitor civil și militar
BRAȘOV,
Strada Mihael Weiss 10.
casa proprie.

Deposit de cele mai
nouă stoffe indigene
și din streinătate.

SERVICIU PROMPT!
PREȚURI SOLIDE!

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote. — Fabrica de scaune de fier pentru clopote alui

ANTONIU NOVOTNY, TIMIȘOARA-FABRIC.

Se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de nou
a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe ga-
ranție de mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fier bătut, construite
spre a le întoarce în ușurință în ori-ce parte, îndată ce clopotele sunt
bătute de o lăture fiind astfel scutite de crepare. — Sunt recomandate cu
deosebire **CLOPOTELE GĂURITE**, de dânsul inven-
tate și premiate în mai multe rânduri, carl sunt provăzute în partea su-
perioară — ca violina — cu găuri ca figura S și au un ton mai intensiv,
mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrație mai voluminoasă decât
cele de sistem vechiu, astfel, că un clopot patentat de 387 kg. este egal
în ton cu un clopot de 461 kilograme patentat după sistemul vechiu. —
Se mai recomandă spre facerea scaunelor de fier bătut, de sine stătătoare,
— spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fier bătut — ca și
spre turnarea de toace de metal. — Prețuri-curente ilustrate trimit gratuit.

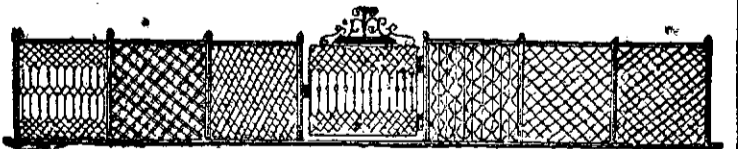

ARAD, WEITZER-U. 13.

D-na SZALKAI ÁRMIN

lucrează în timpul cel mai scurt în atelierul
său de **BRODĂRII ȘI ALBITURI**,
trusouri complete pentru femei,
bărbați și copii, lucrate artistic
și cu gust. — Brodării
albe și colorate, lu-
crări cu aur, albi-
turi, batiste, servete,
millienuri, perini pentru
divan, se află gata și se vând
cu preț ieftin, — se află și nelucrate.
Domnișoare se primesc spre instruire.

**Prima fabrică în Ungaria
de nord alui Kozár Lajos**

pentru țesutul și impletirea sîrmei (drot), îngrădiri (garduri), tot felul de site, ciur, ornamente de
lăcătușerie, construcții de fier, sobe (sparherturi), cuptorase în UNGVAR. Fabrică totfelul de garduri
din sîrmă (drot), din aramă galbină, din fier lustruit cu cositoriu sau argint viu, țes-
ături de rabin, rosteie de ciuruit, coșeri pentru petriș și trestie împletită pentru pla-
fond (structură). Despărțământ deosebit pentru fabricarea
lucrărilor pentru edificii și ornamente de lăcătușerie, cori-
doare, trepte, grilaje de fier, verande din sticlă, uși de fier
scutite contra focului și construcții de fier. Despărțământ
din nou aranjat pentru fabricarea a totfelul de sobe (spar-
herturi) dela esecutarea cea mai simplă până la cea mai pom-
poasă, cu îmbrăcăminte de pământ (cahale, olane) în colori
sau albe. **Prospect trimit gratis. Vinzătorilor procente corăspunzătoare.**

Gustați
Berea **SLEEPING-car**
din fabrica „Bragadiru“.

Numărul telefonului 23.

Ujj János,

stabiliment industrial de cement,
în Kisjenő-Erdőhegy și Nagyserind.
(Aradmegye).

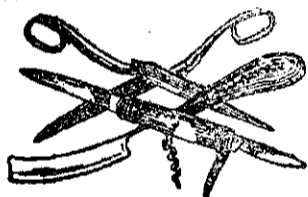
Execută țevi de beton, plăci de pavaj,
plăci de marmură artificială, terrazzo și
mozaic, columne, scări, lavițe, cărămizi,
țigle, inele de fântâni cu fer, plăci sub
sobe, vălaie de ori-ce lungime, etc. etc.

Acest stabiliment lucrează și proiecte
de cheltuieli și planuri pentru poduri,
de beton cu construcție de fer și pen-
tru betonizarea trottoarelor.

JOAN TEJNOR

Timișoara-Fabric, Andrásy-u. 18.

Recomand numai fabricate de clasa

primă ca: cu-
țite de bu-
zunar, bri-
ciuri de
ras, foar-
feci de o-
țel, instru-

mente chirurgice, tacâmuri, unelte de gră-
dină, bantage; legături la curarea mor-
burilor se efectuează prin oameni experți
Ciorapi de gumi, specialist pentru mâni
artistice, picioare și alte aparate ortopedice,
preservative, ascuțiri, reparaturi, nichelări
se efectuează garanție de oameni experți.

**PEPINIERELE
VÁSÁRHELYI & HAIDU**

BIHARDIÓSZEG.

Un milion vițe americane altoite cu și
fără rădăcini de 1 an și 2 ani.

Cultivează și țiferează cele
mai alese soiuri: *Komâne,*
Franceze și Ungare — Ser-
vește cu cele mai renumite
vițe de **Delaware** produ-
cătoare de cel mai fin și
bine plătit vin, recunoscut
în lume. — Comandele se
efectuează prompt și în ca-
litate *inescepționabilă* ga-
rantată, cu 30—40% mai ieftine ca la
toate pepinierele din Ungaria și România.
Vițele noastre toate sunt autentice, selec-
ționate, dezvoltate, cu rădăcini mari și vi-
guroase ca de 2 ani, lăstari crescui peste
50—100 cm. și portuloiul în perfecta stare
a sănătății, după cum testează certificatul
din *Catalogul* mai recent, care la cerere
se trimite ori și cui gratis și franco. —

Este în interesul on. public, că fiind cererile foarte multe, să
grăbească cu comenzile spre a putea avea varietățile dorite. La
cerere sunt rugați a ne adresa exactă și că în care ziar au
scris numele nostru.

Salon de haine bărbătești

J. Schneider, Sibiu

Hermannsplatz 8, etagiul I.

Palatul Habermann. (Nagyszeben).

Telefon 982.

Balog Sándor,

cârnățarie și depozit de șuncă
de Praga.

Budapest, VII., Rottenbiller-utca 66.

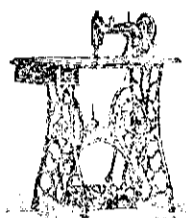
Recomandă:

Șuncă de Praga,

calitatea cea mai bună,
fără os, care e cea mai
preferabilă comercianți-
lor, — putându-se tăia
excelent.

Recomandă diferite soiuri de cârnă-
țării cu prețuri ieftine — Catalog
trimite gratuit.

CUCHT HUGO

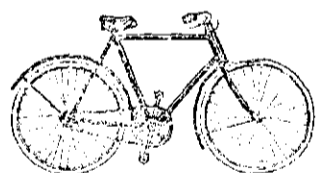
mechanic

BISERICA-ALBĂ str. Becher 6.

DEPOZIT de renumite *mașini PFAFF*
pentru cusut, de cârpit ciorapi și brodat.
MAȘINI de cusut *PHÖNIX* și *NEU-*
MANN, biciclete *STRYA* și *WAFFEN* toate
partile constructive la mașini de cusut și
biciclete cu prețurile cele mai ieftine.

ATELIER pentru reparaturi foarte bine aran-
jate, motor electric.

PĂRȚI CONSTRUCTIVE electrice, sonerie,
lămpi de buzunar aparate de electrizat.
IN ATENȚIUNE: nu țin agenți voiajori și
așa prețurile sunt mai ieftine, cu firmele și
agenții acestora trimiși pe sato nu stau în
nici o legătură.

Fiind cumpărarea pianelor afacere de încredere,

cea mai bună garantare dă în astfel de cazuri, renumele unei firme de o vechime de 40 de ani.
Astfel zace în interesul ori-cărui cumpărător, ca înainte de cumpărare să privească depozitul firmei

TRISKA J. Cluj — Koložsvár,
Strada Bartha Miklós 14.

cu pianele cele mai renumite fabricii streine, cari se vând cu prețul fabricii, chiar și pe lângă plățire în rate.

Singura agentură din Ardeal a pianelor »Wirth«.

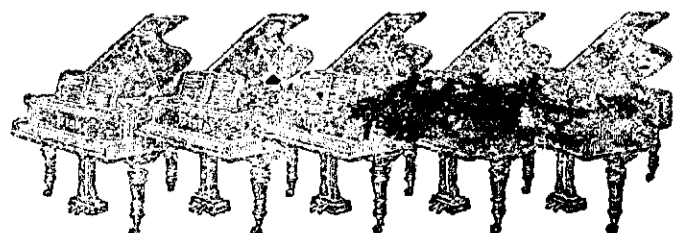
Are în depozit pian: Schiedmayer, Bösendorfer, Ehrbar, Winkelmann, Förster, Stingl, Stelzhammer, Richter, Gössl.
Pianele vechi se prețuiesc și se schimbă cu alte nouă, pe lângă plățirea diferenței.

Efectuează reparaturile cele mai gingașe și acordează cu acuratețe.

10 ani garanță

și acordare gratuită de un an.

Scrisoriile de recunoștință
stau la dispoziția cumpă-
rătorilor. — Telefon 419.

Primul atelier de biliarde din Braşov

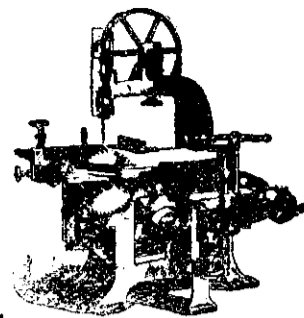
MERTH JÁNOS,
Brassó, Vasút-utca 8. sz.

Pregăteşte din material excelent şi uscat totfelul de *biliarde*, în stilul cel mai modern, primind pe lângă preţuri foarte moderate şi reparaturi.

Orova Károly,

inginer-mechanic diplomat.
Budapest, V., Kálmán-utca 24.
Telefon 146-38.

Reprezentantul fabricii de lucrare a lemnului de specialitate: **TEICHERT & SOHN, LIEGNITZ.**

Specialităţi: Herestraie rapide şi cu două tăiuşuri, instalare completă de herestraie cu aburi şi uzine. Garniiu pentru tăiatul lemnului cu elevator sigur.

Mare depozit în maşini şi unelte pentru lucrarea lemnului pe seama mărilor şi inginerilor.

Condiţiuni favorabile de plată!

Catalog trimis gratuu

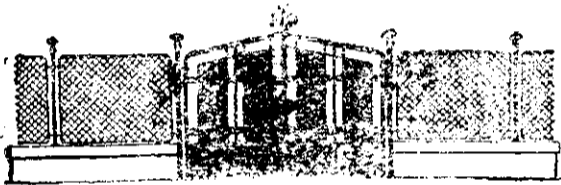
Pásztori Sándor,

fabrică de împletituri, matraţe din sârmă şi rolete de fier.

Brasov-Brassó, Strada Spitalului 32.

Orilaje şi porţi fabricaţie proprie, execuţie simplă şi frumoasă, matraţe din sârmă cu rame de fier ori lemn, paţuri de închis cu matraţ cu arcuri, cea mai bună calitate. Împletituri şi grădele pentru mori şi fabrici, pentru scopuri economice şi de gospodărie. — Coşuri de sârmă, gratare, sârmă împletită, ob'oane, coteţe şi alte lucrări de brânse, se execută pe lângă preţurile cele mai ieftine.

Catalog ilustrat gratuit şi franco.

STILLER JÓZSEF

fabrică de dulapuri de gheaţă brevetate :

Fabrica şi biroul: Budapesta, VII., Kazinczy-utca 6/b. Telefon: 12-83.
(Mai înainte în Nagydiofa-u. 22).

Recomandă dulapuri de gheaţă scutite prin lege, cea mai bună construcţie pentru răcirea berei, apei, untului, cărnii pentru trebuinţe gospodăreşti, maşini şi rezervoare de îngheţată, instalaţii pentru bolto şi cele mai noi condatoare. CATALOG ilustrat despre articolele anunţate mai sus şi despre răcitoarele pentru carne şi bucate, recitoare cu aer condensat pentru bere, la cerere se trimite gratuit şi porto franco.

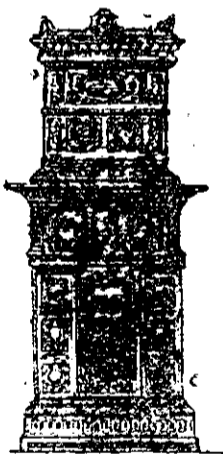
Unicul proprietar:

Stiller József,
BUDAPESTA, VII., Kazinczy-utca nr. 6/B.

Pentru a preveni eventuale greşeli, atrag atenţiunea on. clienţi, că fabrica mea de dulapuri de gheaţă, există de 36 de ani şi să nu fie confundată cu alte fabrici de aceasta brânşă, dar de dată mai nouă.

Cu stimă: **STILLER JÓZSEF.**

Fabricant de cuptoare de lut.

SCHÖN JÓZSEF, Lugos

Szt. István-u. 36. Kossuth-u. 21.

Atrage atenţiunea on. public că primeşte pregătirea a ori-ce fel de

cuploare

descărcare şi zidirea vetrelor de fert cu preţuri convenabile şi pe lângă serviciu prompt şi conştiinţios.

Comandele se execută imediat.

Papp K.

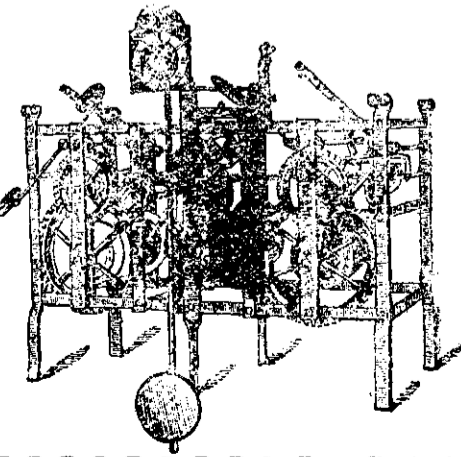
orologer de turnuri, lăcătuş artistic, de zidiri şi masini lucrări de aramă.

Temesváros,

TEMESEVÁROS

col. nouă şi solidă pentru scări şi scări, precum şi reparaturile astorfel de orologerie să efectueze conştiinţios şi ieftin. Preliminare de spese gratuite.

Pregăteşte Maşini pentru fabricarea de gheaţă, pentru răcirea, aparate de ars rachie şi fabricarea berei, apaducte de mare presiune şi reparaţiunile necesare, cu preţuri ieftine. La privirea lucrării se prezintă pe cheltuiala sa.

Să ne credeţi că este în interesul D-tră dacă comandaţi coasa „Koronagyémánt”

Cu coasa „Koronagyémánt”

bătută odată se poate cosi ziua întreagă deoarece e făcută din oţel-diamant, coase rele şi mol nu se găsesc între ele. Pentru trăinicia flectării bucaţi garantăm.

75 80 85 90 95 100 110 cm. la comanda de 10
Preţul: 1 buc. 1-80 1-90 2.- 2-20 2-40 2-50 2-60 cor. buc. 1 se dă rabat.

Comandele se pot face prin trimiterea banilor înainte sau pe lângă rambursă la

Lengyel Testvérek magazin de coase „Koronagyémánt”

Kaposvár, Fő-utca 22 T.

Bittenbinder József,

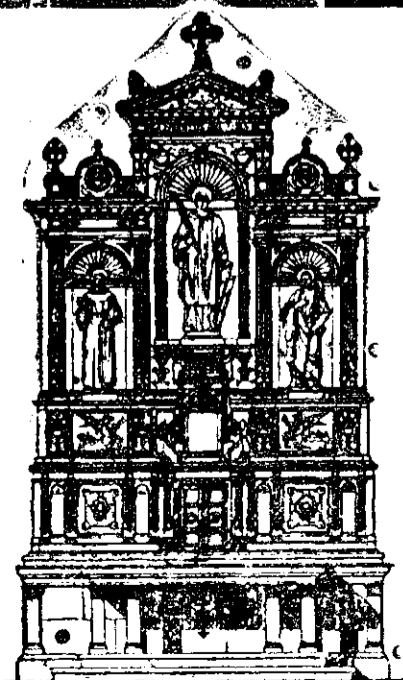
sculptor şi arhitect de altare

Temesvár-Erzsébetváros

Hlatyu utca 61 szám (casa proprie).

Face totfelul de mobilier de biserică, așa ca: Iconostase și altare, statui de piatră și lemn, amvoane și scaune de spovedanie, Siciul Domnului, Grotă Mariei de Lour, cristelnițe, icoane de stațiune, sculptură în relief sau pictură, străni, pictură de biserică și altare.

Renovează în stil altare vechi, amvoane și statui, aurește și marmorează. Preț-curent, preliminar de spese și planuri gratuit. — Dacă sunt chemat pentru examinarea lucrului, mă duc ori-unde pe cheltuiala mea proprie.

■ ■ ■ ■ ■
**Păziți-vă de
imitațiuni!**

Deoarece în prezent imitațiile mașinilor noastre de cusut, dar mai cu seamă mașinile noastre de sistem mai vechiu sunt recomandate ca „SINGER”, ba chiar ca „adevărate mașini SINGER”, atragem atențiunea publicului, că orice fabricații recomandate în felul acesta **nu sunt mașini de cusut veritabile Singer și acele nu sunt ale noastre.**

Renomitele mașini de cusut originale Singer, Wehler și Wilson se pot căpăta numai în magazinul nostru ori prin agenți noștri; cine vrea să cumpere mașini de cusut, totdeauna să întrebe hotărît, că mașina de cusut este ea oare dela firma noastră și să nu vă mulțumiți cu răspunsuri nehotărîte.

SINGER Co. societate pe acții pentru mașini de cusut

ARAD, strada József főherczeg nr. 9. Casa cont. : Porcia :
(vis-à-vis de biserică).

Filiale în toate părțile țării.

Prăvălie nouă!

PREVARITURA és MANDL

PRĂVĂLIE DE ARTICLI DE MODĂ PENTRU

BĂRBAȚI ȘI FEMEI, PRĂVĂLIE DE ALBITURI

BISERICA-ALBĂ (FEHÉRTEPLOM) — str. Vásár nr. 68.

Aducem la cunoștința on. public din BISERICA-ALBĂ și jur, că în magazinul nostru de articli de modă pentru bărbați, femei și de albituri se capătă urînătoarele mărfuri excelente și moderne cu prețuri fixe foarte ieftine:

ARTICLI PENTRU BĂRBAȚI: cămeși albe și în culori, pantaloni albi, gulere, manșete, cravate, năfrămuțe, mănuși de ață și de piele, cioropi, bastoane, ploiere, tabachere, pungii, etc.

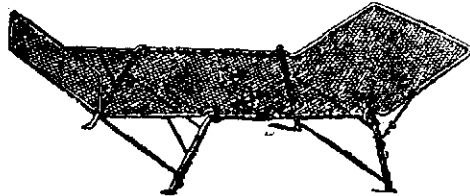
ARTICLI PENTRU FEMEI: cămeși, halaturi, gulere brodate, năfrămuțe, ciorapi, rocuri brodate, mănuși de ață și de piele, ploiere, parasole, corsete veritabile franceze, voaluri pentru mirese și pentru față, reticule, jupoane, șorturi.

ARTICLI MĂRUNȚI: dantele, totfelul de mătăsuri pentru decoruri, precum și totfelul de articli mărunți.

PROHÁSZKA JÁNOS

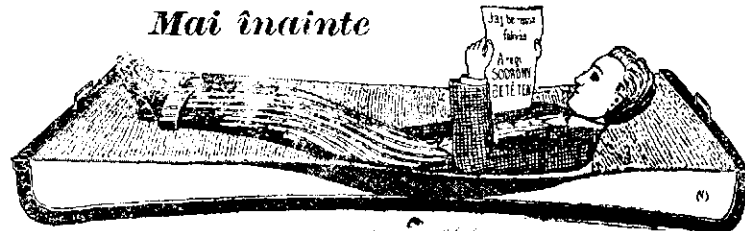
FABRICANT DE MOBILE DE FER ȘI DE ARAMĂ

Budapesta, VI., str. Gróf Zichy Jenő nr. 46.

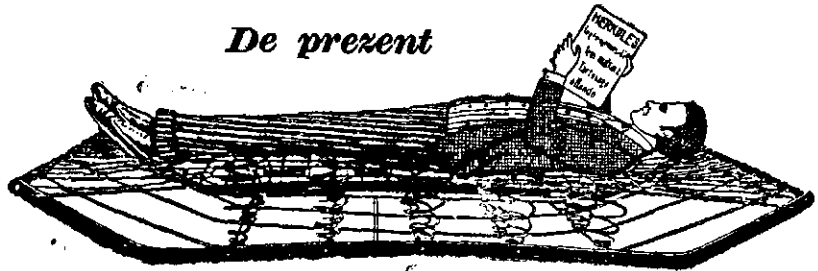

Durmitul sănătos lungeste viața!

Mai înainte

De prezent

Aparat ușor și veritabil de aramă, liber de insecte și de praf cor. 18—

Matrațe de sistem vechiu, cu corzi așezate se reparază ieftin.

Matrațe cu corzi din fier Cor. 17—

Paturi de fier cu decorație de aramă, cu matrațe din fier 32—

Paturi de aramă cu matrațe din fir bun 72—

Paturi de fier cari se pot închide, cu 3 matrațe 17—

Matrațe de fir cu cadre de fier, executate bine 11-50

Matrațe de fier în cadre de lemn 7—

Vânzare de mobile de fier și aramă cu prețuri foarte ieftine.

S'a deschis

băile situate pe teritorul cel mai frumos din comitatul Aradului, cu apa cea mai sănătoasă și aierul cel mai curat, provăzută cu tot confortul:

„Băile dela Moneasa”

unde se găsește apă de cură din izvoare calde naturale de conținut feros, cură de apă rece, hotel, ospătărie, muzică țigănească stabilă, loc de tennis, cofetărie și alte locuri de distracție. Stațiune interurbană și de cale ferată. Camere în hotel se capătă dela 1 cor. 20 fil. în sus. În ospătărie în tot timpul se capătă mâncări foarte gustoase, vinuri excelente de podgorii, bere răcită în gheață și alte beuturi răcoritoare, cu prețuri ieftine pe lângă serviciul cel mai conștiințios.

La dorință direcțiunea băilor servește cu prospecte și alte explicații.

Rugând binevoitorul sprijin, sunt cu

Deosebită stimă:

Németh István,

arendatorul băilor și ospătar.